

Inhoud

Van de voorzitter	94
Adviescommissie besteding Sluijters Vogelfonds	94
Van de redactie	94
Overlast	95
Het voorkomen van de kokmeeuw in de westelijke Eempolders	96
De Grote Verdwintruc	99
Organisatie van voor- en najaarsweekenden	100
Vogelkijkhut Eemland geopend	101
Is het een buizerd? Nee, het is een kraai	102
Zondagochtend 5 juni. Vroeg op	105
Een (werk)vakantie in Polen.	107
Vogelherkenningscursus volwassenen (16+)	109
Voorjaarsweekend naar het Lauwersmeer.....	110
De klapekster in ons werkgebied in de winter 2010 - 2011	113
Veldwaarnemingen.....	120
Op zoek naar een nieuw logo	121
Ontvangen literatuur.....	122
Mutaties Ledenbestand.....	123
Programma	124
De favoriete vogelplek van... Hans Oosterhout.....	127
Strip.....	129

Wat zien ik, pag. 112

Van de voorzitter

Elders in deze Korhaan staan berichten vanuit het bestuur over de plannen voor een nieuw logo voor de Vogelwerkgroep en over het beheer en de besteding van het in te stellen Sluijters Vogelfonds. De nieuwe activiteiten voor na de zomer zijn voorbereid en de broedvogelinventarisaties zijn bijna afgerond. Ook voor deze Korhaan is weer goede kopij ontvangen. Kortom de zomervakanties kunnen gaan beginnen.

Ik wens u allen een goede zomer toe met veel vogelplezier.

Rien Rense

Adviescommissie besteding Sluijters Vogelfonds

Oproep geïnteresseerden

Verwacht wordt dat uit de nalatenschap van mevrouw Sluijters-Nierstrasz binnenkort financiële middelen zullen worden ontvangen die in het Sluijters Vogelfonds worden ondergebracht. Jaarlijks zal 10% van het fonds ter beschikking kunnen komen voor projecten die passen binnen de doelstellingen en activiteiten van de Vogelwerkgroep. Een adviescommissie zal het algemeen bestuur hiertoe adviseren. Op haar beurt zal het algemeen bestuur jaarlijks voorstellen ter goedkeuring voordragen aan de algemene ledenvergadering.

Het bestuur vraagt geïnteresseerde leden die een rol willen spelen in de adviescommissie zich vóór 1 augustus 2011 te melden bij de secretaris van het bestuur de heer Wobbe Kijlstra, bij voorkeur per email (secretaris@vwggooi.nl).

De taken van de adviescommissie zijn:

1. Ondersteuning geven bij indiening/opstelling projectvoorstellen
2. Ontvangst projectvoorstellen
3. Advies uitbrengen aan het algemeen bestuur welke projecten gehonoreerd kunnen worden.

Het algemeen bestuur zal ook zelf leden kunnen verzoeken een rol te spelen in de adviescommissie. Het bestuur zal op basis van de aanmeldingen, de mogelijke eigen voordrachten en aangevuld met een bestuurslid, een voorstel doen voor de samenstelling van de adviescommissie. Bij de samenstelling wordt gekeken naar de volgende aspecten:

- van leden van de adviescommissie wordt verwacht dat ze enigszins boven de materie staan en geen directe belangen hebben bij projecten;
- een brede kijk op het werk van de Vogelwerkgroep hebben en liefst inzicht in of enige ervaringen hebben met financiën, opzetten en uitvoeren van projecten en beschikken over vogelkennis;
- samenwerking- en teamgericht zijn zodat er consensus kan worden bereikt in de advisering.

Van de redactie

Vraagt u zich ook wel eens af waar al die vogels zijn gebleven, die u in het voorjaar zag,? Carel de Vink legt u die vraag voor in zijn bijdrage ‘De grote verdwijntruc’.

De nieuwe rubriek ‘Wat zien ik’ is bestemd voor verrassende, opvallende of bijzondere gebeurtenissen of mededelingen. Op pagina 112 ziet u een paar voorbeelden. We hopen ook van u af en toe zo’n bijdrage te ontvangen.

Zoals afgesproken, hebben de vogelnamen geen hoofdletter meer. De redactie heeft dit besloten omdat het hoofdlettergebruik regelmatig verwarring gaf. We houden ons nu aan het Groene Boekje.

Hillie Hepp

Overlast

Vogels zijn niet voor iedereen leuke dieren. De relatie tussen mensen en vogels is soms moeizaam. Men wil graag dat onze gevederde vrienden voldoen aan de verwachtingen die we van en ideeën die we over ze hebben.

Overlast is altijd al een hot item geweest; tegenover sommige soorten is sprake van een ambivalente houding, omdat behalve het feit dat ze overlast veroorzaken, tegelijkertijd ook nuttig kunnen zijn. Spreeuwen die emelten eten zijn daar een voorbeeld van. Vogels kunnen een lust zijn, maar in bepaalde gevallen ook een last.

Wat overlast betreft lopen al enige tijd de gemoederen hoog op over het afschieten van ganzen en knobbelzwanen. Zij kunnen schade veroorzaken op landbouwbedrijven door vraat aan gewassen -vooral gras- en, ongewenste vermesting door hun uitwerpselen en het in vochtige situaties verplempen van de bodem. In landbouwgebieden kunnen ook smienten schade aanrichten. Het gevolg is inkomstenderving voor de agrariërs. In graslandgebieden in natuurterreinen kan de langdurige aanwezigheid van ganzen eveneens tot ongewenste situaties leiden. In het laatste geval gaat het om door ganzen overbegaasde terreindelen, die voor weidevogels niet aantrekkelijk meer zijn en door de aanwezigheid van grote groepen verstoring van de broedvogels. Ook duiken er ieder jaar weer berichten op over buizerds die in het broedseizoen recreanten en dan vooral joggers aanvallen.

Zo zijn er nog wel meer soorten te noemen die overlast veroorzaken. In kersenboomgaarden is men spreeuwen liever kwijt dan rijk. De visvijvercomplexen van de voormalige Organisatie voor de Binnenvisserij bij Lelystad zijn gesloten in verband met de

aantrekkingskracht die ze uitoefenden op de visetende aalscholvers. Visvijvercomplexen elders worden nogal eens bezocht door vogels die vis op het menu hebben staan.

Binnen de bebouwing zijn vogels ook soms tot last. Broedende meeuwen op daken, zoals in Leiden, kauwtjes in schoorstenen, op auto's poepende houtduiven, spreeuwen op slaapplaatsen. Echter ook ramen en andere plekken bevuilende uitwerpselen van huiszwaluwen leiden tot ergernis.

Van geheel andere orde zijn invasieve exoten, vogelsoorten, die oorspronkelijk niet in ons land voorkwamen, maar al dan niet met opzet als gevolg van menselijk handelen Nederland zijn binnengekomen. Hiervan wordt de nijlgans als een soort beschouwd die agressief is tegenover andere vogelsoorten. De aanwezigheid van invasieve soorten hoeft niet in alle gevallen een nadelig effect te hebben op inheemse soorten.

Als er problemen zijn, zijn verschillende oplossingen mogelijk. Accepteren wat er gebeurt, vergoedingen verstrekken voor inkomstenderving, of werende maatregelen nemen. Bij een noodzakelijk geachte verwijdering van vogels moet voor een zo humaan mogelijke oplossing worden gekozen.

Penlijster

Aalscholver

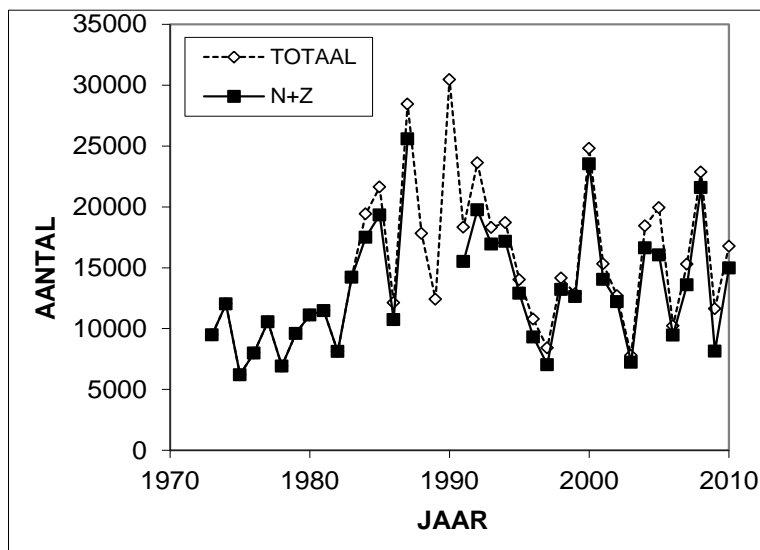
Foto: Mark Eising

Het voorkomen van de kokmeeuw in de westelijke Eempolders

De kokmeeuw is een van de soorten die we bij de Eempoldertellingen bij bijna elke telling waarnemen. De aantallen kunnen variëren, maar ze liggen bij verreweg de meeste tellingen ruim boven de honderd en vrijwel elk jaar zijn er wel tellingen met duizenden kokmeeuwen. De kokmeeuw staat dan ook hoog op de lijst van meest waargenomen vogels.

Jan Mooij

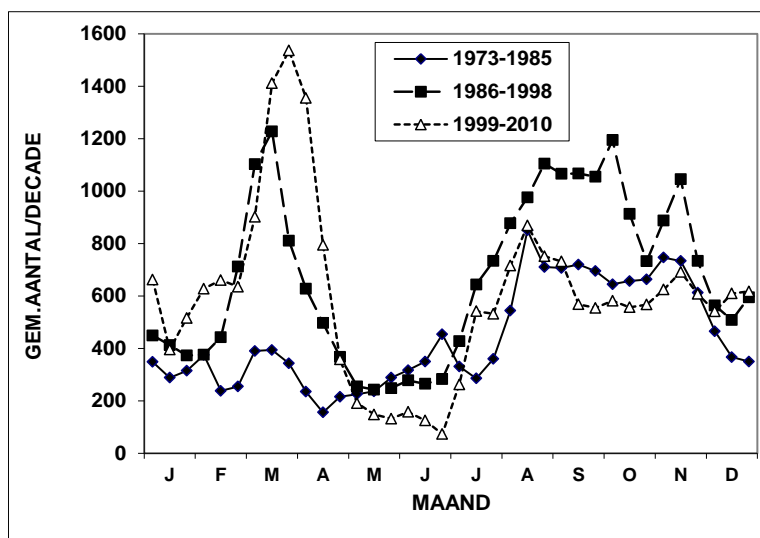
Figuur 1 laat zien dat de aantallen per jaar sterk kunnen schommelen. Dat komt natuurlijk door het veel of weinig voorkomen van die grote groepen. Het is niet eenvoudig om een trend aan te geven, maar de grafiek suggereert een toename tot ongeveer 1990. Daarna lijken de aantallen eerst wat kleiner te worden en dan te stabiliseren. Dat laatste is natuurlijk een relatief begrip voor een soort waarvan de aantallen van het ene jaar op het andere met meer dan een factor twee kunnen veranderen.

Figuur 1. Totaal aantal getelde kokmeeuwen per jaar. De getrokken lijn geeft de aantallen zonder de Oostermeent, de stippellijn de totale aantallen.

Als we naar de verdeling over het jaar kijken zien we dat in februari de aantallen snel op gaan lopen. Eind maart is er een piek die opvallend genoeg ontbreekt in de eerste periode van dertien jaar. In de loop van april verdwijnen de meeste kokmeeuwen uit de Eempolders. In de broedtijd, mei en juni, zijn de aantallen het laagst. In juli en augustus nemen de

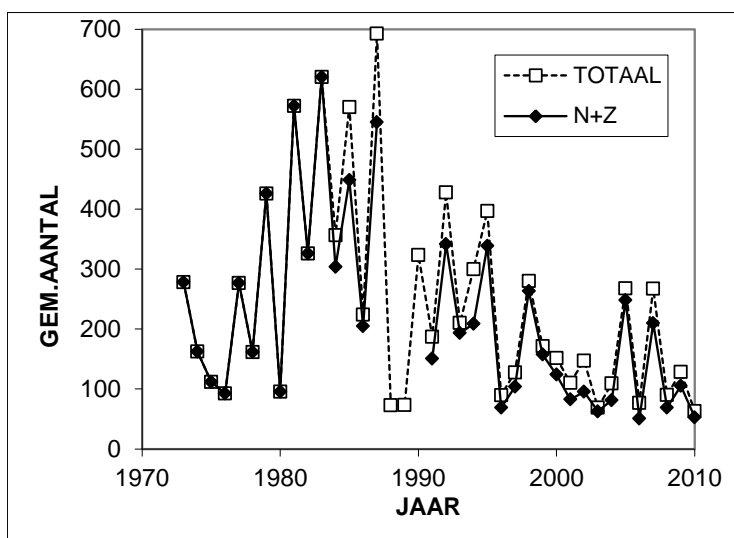
aantallen weer toe om daarna heel langzaam wat lager te worden.

Figuur 2. Gemiddeld aantal kokmeeuwen per decade voor twee periodes van dertien jaar en één van twaalf jaar.

Kokmeeuwen broeden vooral in mei en juni. Dat is de tijd van het jaar dat we de minste kokmeeuwen zien. Er zijn wel een paar kolonies op een aantal eilandjes in de randmeren, maar kennelijk halen de meeuwen hun voedsel meestal op een andere plek. Het is wel zo dat de dichtheid van de kokmeeuwen in de broedtijd afneemt van de Oostermeent naar telgebied Zuid, dus naarmate de

afstand tot de randmeren groter wordt.

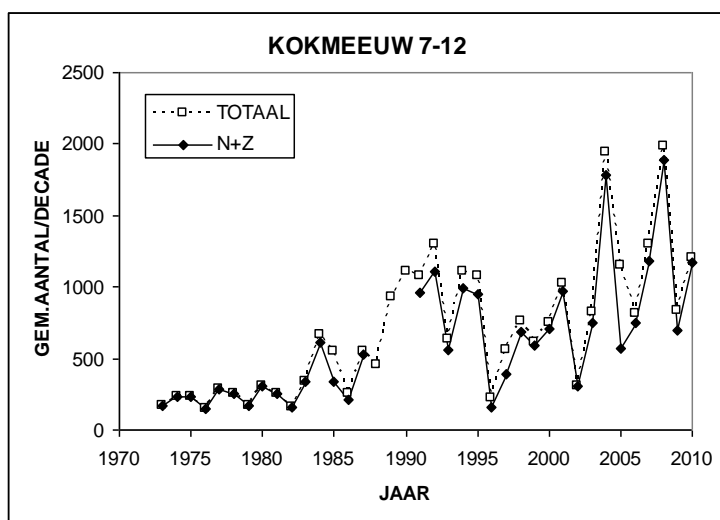
Zoals figuur 3 aangeeft zijn de aantallen in mei-juni tussen 1973 en 1985 gemiddeld opgelopen, maar daarna zette een daling in die nog steeds voort lijkt te duren. Deze ontwikkeling loopt ongeveer parallel aan die van de kokmeeuwen in Nederland. Wel lijken de verschillen relatief wat groter in de Eempolders dan in Nederland als geheel.

Figuur 3. Gemiddeld aantal kokmeeuwen per jaar voor mei-juni..

Een verrassend contrast hiermee is de ontwikkeling in de maanden maart en april die te zien is in figuur 4. Ook hier zien we grote verschillen van jaar tot jaar, maar er is toch sprake van een duidelijke stijging vanaf het begin van de tellingen. Deze stijging gaat gemiddeld met 5% per jaar. Dit is de tijd van het jaar waarin de mest wordt geïnjecteerd of uitgereden. Wij zien dan vaak enorme aantallen kokmeeuwen die de weilanden afstropen naar voedsel dat in de mest zit of misschien ook naar wormen die door het uitrijden naar boven komen. Niet alleen in Nederland maar ook in de landen ten noordoosten van ons waarvandaan veel Kokmeeuwen in de winter naar ons toe trekken zijn de aantallen de laatste jaren afgenomen. Een toenemend aantal bij een kleinere populatie betekent dat de Eempolders in het voorjaar relatief aantrekkelijker moeten zijn geworden. Dat is dan waarschijnlijk een gevolg van meer voedsel door meer mest. De toename van de voedselrijkdom is natuurlijk ook in de rest van Nederland opgetreden. Omdat de Eempolders oorspronkelijk relatief extensief gebruikt werden zou de toename hier sterker kunnen zijn.

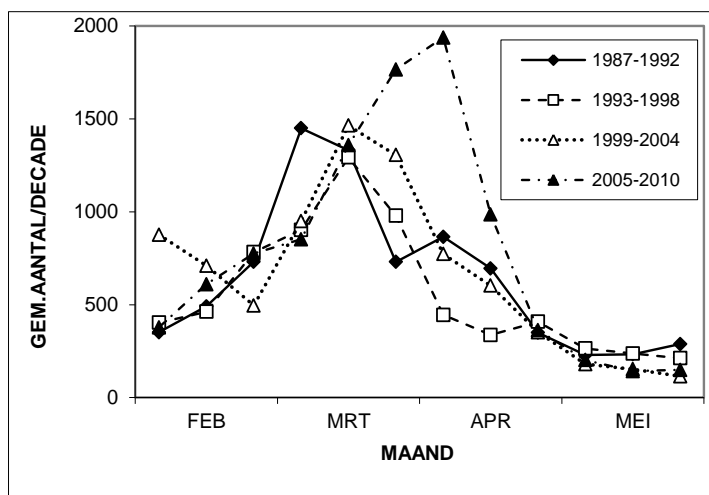

Foto: Toon den Deugd

Figuur 4. Gemiddeld aantal kokmeeuwen per decade voor maart en april.

Als we nader naar deze piek kijken vallen meer dingen op. Uit figuur 2 blijkt dat in de eerste jaren de piek ontbreekt. Verder laat figuur 5 zien dat de top in de loop van de jaren verschuift van begin maart naar begin april. In weidegebieden zien we meestal dat alles naar voren schuift onder invloed van intensiever gebruik en een opwarmend klimaat. Hier zien we een omgekeerd en behoorlijk sterk effect.

Figuur 5 Gemiddeld aantal kokmeeuwen per decade voor vier periodes van zes jaar.

Het opkomen van de piek valt min of meer samen met de landinrichting rond 1990. Voor die tijd waren de weilanden in de Eempolders moeilijker bereikbaar. Het lijkt echter niet waarschijnlijk dat er toen helemaal niet gemest werd. Het was natuurlijk wel zo dat de opbrengst van de weilanden kleiner was (verhoging daarvan was tenslotte het idee achter de landinrichting) en er was dus waarschijnlijk ook minder mest.

Bovendien zijn rond die tijd ook de regels voor het uitrijden van mest veranderd. Er mag tegenwoordig geen mest meer uitgereden worden in de winter. Dat betekent dat er na de winter opeens veel meer mest wordt uitgereden. De grens ligt echter bij 1 februari, en de piek ligt later.

Het zou kunnen dat de timing van het uitrijden een rol speelt. In heel Nederland begint men op hetzelfde moment uit te rijden en het aantal kokmeeuwen is natuurlijk beperkt. Als in (een deel van) de Eempolders de mest wat later wordt uitgereden dan elders zou dat tot grotere concentraties kunnen leiden. Het kan hier niet om het reservaat gaan; de grote concentraties zitten daar niet. Misschien dat een van de lezers hier meer van weet.

Referenties

- Mooij, J., 2007. De vogels van de westelijke Eempolders, na de landinrichting. (1991 t/m 2002). Uitgave 159. Vogelwerkgroep het Gooi en Omstreken, Hilversum,.
- Hustings F., Koffijberg K., van Winden E., van Roomen M., SOVON Ganzen- en Zwanenwerkgroep & Soldaat L. 2009 Watervogels in Nederland 2007/2008. SOVON-monitoringrapport 2009/02, Waterdienststrapport 2009.020. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

Grote onbekende

En altijd die twee vogels aangestipt in het blauw
als roetvlokjes wegzeilend van eeuw naar eeuw

Altijd die twee vogels; met minieme wieken
schragen zij de hemel, dragen of slepen de wolken.

Altijd hebben mensen omhooggekeken
en daar van alles gezien

Nu de lucht leeg is, het landschap verlaten
hebben de twee vogels het rijk alleen

Ik kijk ze na, vliegend in stilstand
knippen mijn ogen met ze mee

Bernlef,
uit 'Kiezel en steen', Querido

De Grote Verdwintruc

Zomer: het wordt stil in vogelland. Waar tot voor kort de zwermen mezen, volwassen en jeugdig, luidruchtig door de boomkruinen zwierven, heerst het gezoem van insecten. De onlangs nog overal zingende merels zwijgen. De nestkasten zijn leeg. Ik kan, zoals veel vogelvrienden doen, mijn interesse verleggen naar libellen en vlinders. Maar er is een andere uitdaging, die mij al jarenlang fascineert: tot voor enkele dagen waren er soorten die je overal kon aantreffen, maar die zomaar spoorloos lijken. Waar verstoppen al die opeens verdwenen vogels zich in deze zomermaanden?

Carel de Vink

In een al wat ouder nummer van het blad Vogels* lees ik een somber verhaal over de kansen van de bonte vliegenvanger. Door de vervroegde rupsenpiek in ons opwarmende land, dreigt deze soort te verdwijnen.

Kwalificatie: pechvogel! De afgelopen twee jaar heb ik kunnen constateren dat deze pechvogel het buitengewoon goed doet; overal hoorde je het staccato liedje van de 'bonte'. In de bossen en parken, in villawijken en in kleine bosjes op de hei. Droog of nat gebied: een paar bomen en beschikbare nestholtes volstaan. En dat niet alleen in het Gooi en aangrenzende streken. In Drenthe constateerde ik dit jaar in mei hetzelfde. Toch weet deze vogel als geen ander te verdwijnen. Binnen twee dagen na het uitvliegen van de jongen lijken ze spoorloos. Geen rondtrekkende familieclubjes, geen alarmerende oudervogels en bedelende jongen. Heel anders dus dan bij mezen en vinken. Alsof ze per direct naar hun wintergebieden vertrokken zijn. Tot je in september opeens weer solitaire exemplaren in je tuin ziet verschijnen.

Zo zijn er meer vogels die plotseling ontbreken op je daglijstjes. Waar blijven de boompiepers na het grootbrengen van hun kroost? Eind mei zie je ze met voer rondvliegen. Kort daarna wordt er volop gezongen: tijd voor een tweede broedsel. En dan, een paar weken later, mist de hei ieder teken van hun aanwezigheid.

Trouwens, ook de jonge vogels van het vroege broedsel, in de eerste week van juni, zijn meteen weg! Het lijkt me niet aannemelijk dat ze alvast met hun ongeoefende vlerkjes naar Afrika verhuisd zijn...

Dichter bij huis voltrekt zich nog zo'n verdwijning. De heggenmus, die de laatste dagen met een bek vol voer zat te waarschuwen in mijn achtertuin, is spoorloos. Geen jong te bekennen, geen zang meer te

horen, terwijl de goudbruine jonge merels onhandig rond hopsen en de grauwe spreeuwenpubers lawaaierig de gazons afspeuren. En ook de huismussen zijn in menggroepen van jong en oud volop present.

Het is bekend dat veel vogels na het broedseizoen een rustig leventje leiden om hun zwaar belaste verenkleed te verversen. Bergeenden vormen grote ruigroepen in het waddegebied. Op het Eemmeer zie je verrassend grote concentraties casarca's. De Canadese ganzen zoeken elkaar op in polderland. Zo vormen de watervogels hun ruigroepen. Steltlopers komen in lastig te herkennen overgangskleed samen op slikken. Een uitdaging op zich; herken je de zwarte ruiters nog nu hij steeds meer lijkt op tureluur en kemphaan? En ook de diverse eendensoorten maken het je in hun eclipskleed lastig om ze te herkennen. Een voordeel is, dat ze in deze periode zo min mogelijk vliegen. Je krijgt de tijd om ze goed te bekijken. De zomer is bovendien een uitgelezen periode om roofvogels te bewonderen, zoals jonge en volwassen valken, buizerds en wespdierven. Juist nu moet je speuren naar de grauwe kiekendief. Zwaluwen kiezen massaal slaaplocaties in het riet. Ooievaars kleuren plaatselijk de weiden zwart-wit. En ook andere zomervogels laten zich nog even in volle glorie zien. Al vertrekken de gierzwaluwen voor mijn gevoel ieder jaar weer veel te vroeg. Zo zie je nog groepen van meer dan honderd boven de huizen zwenken, en dan ineens zijn het er nog maar hooguit tien! De koekoek en zomertortel hebben ook veel haast om te verdwijnen naar elders. Ruien die eerder of later? Het zijn interessante vragen waar ringers op zouden kunnen letten. Maar deze soorten laten zich niet makkelijk vangen...

Blijft de vraag waar onze kleine zangertjes zich verstoppen vanaf half juli. Want naast de hierboven genoemde soorten zijn er ook andere soorten zangvogels die onzichtbaar lijken zodra hun nesten leeg zijn. Dat zijn natuurlijk ook de zangers die altijd al wat verborgen opereren door het riet of struikgewas. Een kleine karekiet die niet zingt, een zwijgzame braamsluiper, een tuinfluiter die niet murmelt of alarmeert; je loopt ze ongemerkt voorbij. Terwijl ringvangsten aantonen dat deze soorten massaal aanwezig zijn, komt het voor dat ik ze op mijn tochten volkomen misloop. En zelfs een wat forsere vogel als de zanglijster presteert het om zich onvindbaar te maken!

Zo zijn er genoeg uitdagingen voor eind juli en de maand augustus. Ik som ze nog eens op: het herkennen van ruiende steltlopers en eenden, het vergelijken van soorten als buizerd en wespendif, het letten op ruiconcentraties van watervogels en het aantalsverloop van bijvoorbeeld de gierzwaluw. Ik gun anderen het plezier van de dagvlinders en libellen (en geef hun de tip om ook eens te kijken naar al die prachtige keversoorten die nu te zien zijn!), maar mijn uitdaging aan u is het om te speuren naar die vogelsoorten die zomaar, van de ene op de andere dag, van de Nederlandse bodem verdwenen lijken.

*Vogels 03/2007 pag. 24

Organisatie van voor- en najaarsweekenden

Oproep ondersteuning

Al sinds 'mensenheugenis' gaat onze Vogelwerkgroep in het voor- en najaar een weekendje weg, vogels kijken in een vogelrijk gebied. Vaak naar de Waddeneilanden, het Lauwersmeer, Zeeland en soms naar de Ardennen of Zuid - Limburg. Jarenlang heeft Joke van Velsen de organisatie voor haar rekening genomen, ondersteund door vele andere leden. Op dit moment worden de weekenden voorbereid door een team bestaande uit Antje van Slooten, Joke van Velsen, Han Westendorp en Huub Casander. Om de continuïteit te garanderen is het wenselijk het team iets uit te breiden, waardoor het stokje kan worden overgedragen. Zo kan iemand ook een keer niet mee gaan en als dat zo uitkomt kan iemand er daadwerkelijk mee stoppen.

Stel jij deelname aan de weekenden ook zo op prijs en ben je bereid enige tijd ter beschikking te stellen in teamverband voor de organisatie van de weekenden, meld je dan bij

Antje van Slooten, 0294-263132 of asvanslooten@hetnet.nl

Han Westendorp, 035-6423268 of h.westendorp@hetnet.nl

Joke van Velsen, 035-6838604 of jokevanvelsen@planet.nl

Huub Casander, 035-5259131 of h.casander@gmx.nl.

Het zou fantastisch zijn als er enthousiaste nieuwe organisatoren opstaan die helpen om de weekenden vanaf 2012 te organiseren.

Poul Hulzink, Coördinator excursies

Vogelkijkhut Eemland geopend

Dreigende lichten waren ons deel. Schapen en wind trotseerden de genodigden tijdens een wandeling vanaf de theetuin Eemnes tot aan de boorden van het Eemmeer. Over eeuwenoude dijkjes trokken we door het weidse polderlandschap, langs de parelketting van waaien die de turbulente geschiedenis weerspiegelen van overstromen en droogmalen, verliezen en herwinnen.

Poul Hulzink

Tja, winnen en verliezen zullen we vandaag zien, is ook nu weer actueel. Eemland, eens een zeer vogelrijk en nat gebied waar de boeren ploeterden en waar de weidevogels floreerden. Dan de naoorlogse tijden van landbouwvoortgang, gekenmerkt door verdroging en een scherpe daling van de natuurwaarden met de weidevogels voorop. Maar in deze polder herwint Natuurmonumenten het geïncasseerde verlies van de afgelopen decennia. In het weidevogelreservaat worden spectaculaire broedvogeldichtheden gehaald voor diverse soorten weidevogels met de koning van de weidevogels, de grutto, voorop. Ook de inmiddels zeer zeldzaam geworden kempfaan is weer aan het broeden. Vernatting, bemesting en stil laten liggen van landbouwkundige bewerkingen tijdens de broedtijd zijn de cruciale factoren. Natuurmonumenten verstaat hier de kunst van goed beheer in het 480 ha grote gebied. Zij biedt natuur en landschap volop nieuwe kansen. De wandelroute over de dijkjes en de vogelkijkhut bieden de bezoekers een fantastisch panorama en een rijke natuur.

Udo Hassefras, beheerder van Natuurmonumenten, roemt bij de opening van de vogelkijkhut, de aanpak van de plaatselijke beheerder Jan Roodhart die met de lokale boeren zoveel als mogelijk is samenwerkt bij het beheer van het reservaat.

Rondom het reservaat doen ook veel boeren aan weidevogelbescherming. En dat valt niet altijd mee binnen hun intensieve agrarische bedrijfsvoering. Dit is een formule waar het totaal nadrukkelijk meer is dan de som van de afzonderlijke delen. Het gaat in Nederland erg slecht met de weidevogels. De grootschalige overheidssteun in Nederland aan boeren voor weidevogelbeheer is, vrees ik, niet efficiënt en effectief genoeg om de weidevogels definitief te behouden. Geef mij dus maar een paar reservaten met beheerders zoals hier! En niet te vergeten meewerkende boeren eromheen. Ik hoop dan ook dat Eemland zich nog verder zal ontwikkelen en uiteindelijk het bolwerk in Nederland van de weidevogels zal blijven.

De vogelkijkhut staat aan de waterkant van het Eemmeer en biedt zicht op alle watervogels die hier voorkomen. Neem vooral een verrekijker mee, want je kan ver kijken en de vogels zitten niet altijd dichtbij. Prachtige wandplaten vertellen alles over vogels. Nico de Haan en Hans Dorrestein onthulden een wandpaneel waarop is aangegeven dat samenwerking bij instandhouding van dit belangrijke erfgoed centraal staat.

Foto's: Poul Hulzink

Is het een buizerd? Nee, het is een kraai

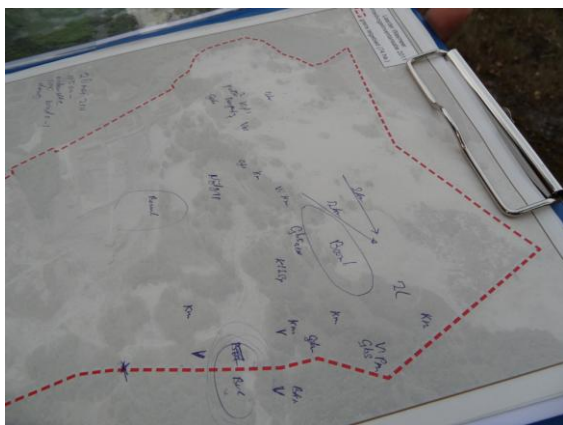
Broedvogeltellingen in het Laarder Waschmeer

Lenny Langerveld

Ik mag een ochtend meedoen met de broedvogeltellingen in het Laarder Waschmeer om te achterhalen hoe dat nou eigenlijk in z'n werk gaat, die broedvogeltellingen. Wie broedvogels wil tellen moet vroeg uit de veren.

Jelle Harder, Jossi Struijs en ik ontmoeten elkaar om kwart voor vijf 's morgens. Hoe letterlijk wil je het concept 'vroeg vogels' hebben, vraag ik me af terwijl ik rillend achter het tweetal aansjok. Het is donker en koud. De maan staat als een witte sikkels boven het weidse, glooiende landschap dat we via houten hekken betreden. Flarden van nevels. Later lichten de zandduinen roze op in de eerste zonnestralen. Oef, dat maakt veel goed.

Vage kaart van het gebied

Jelle en Jossi zijn gewapend met een plattegrond van het gebied. Ze moeten zich behelpen met een vage luchtfoto van een paar

jaar geleden en met een kaart van vóór juni 2003, toen de sanering van het Laarder Waschmeer begon. Een kaart met paden, heuvels, meren, moerassen, rietkragen en bossen die er nu helemaal niet meer zijn. Jelle heeft moeite met de gebrekkige kaart, maar schikt zich in zijn lot.

Al bijna veertig jaar worden er broedvogelinventarisaties uitgevoerd binnen onze vereniging. Sinds 2009 is er een aparte werkgroep die deze broedvogeltellingen coördineert. Niet ieder jaar worden dezelfde gebieden geïnterviewd. Dit jaar zijn Cruysbergen, Groeve Oostermeent en 't Harde, Kortenhoef, het Laarder Waschmeer en de Loenderveense Plassen aan de beurt. De keuze van de gebieden gebeurt in samenspraak met de terreinbeheerders van de diverse natuurorganisaties en uiteraard met de leden van de vogelwerkgroep.

Wie telt wel mee en wie niet?

Je moet vóóruit luisteren, leert Jelle me. Niet wachten tot het vogeltje naast je zit. En al helemaal niet áchter je luisteren, want dan ga je vogels dubbel tellen. Er zijn een aantal zaken die het tellen behoorlijk lastig maken.

Goed luisteren

Want waar zit de vogel precies? En valt deze registratie binnen of buiten het gebied? We horen vrij snel een bonte vliegenvanger, maar die zit buiten het hek besluit Jelle. Mogelijk geen broedvogel in het Laarder Waschmeer, dus. Jammer voor de bonte vliegenvanger die

zo z'n best zit te doen. Een andere steeds terugkerende vraag is natuurlijk: is dit dezelfde vogel als daarnet of is het een andere? Jossi en Jelle beraadslagen langdurig voordat ze op de plattegronden hun waarnemingen opschrijven.

Jossi en Jelle beraadslagen

Dat noteren is een kunst op zich. Het is allereerst lastig om de vogels op de goede plaatsen in te schrijven vanwege die verouderde kaart. En hoe schrijf je het op? Er zijn formele notaties, maar daar lijken zowel Jelle als Jossi zich niet erg aan te houden. Later moeten ze de vogels uiteraard wél met de formele codes in de computer invoeren, maar nu hebben beiden hun eigen systeem. Koolmees is officieel K, maar bij Jelle Km. De tjiftjaf, de vink, de gekraagde roodstaart, de kleine bonte specht, de pimpelmees. Ze zijn continu met elkaar in gesprek. “Is het een buizerd? Nee, het is een kraai.” Een individu noteren ze met een streepje erboven, een paartje krijgt een streepje eronder. De naam alléén wijst op territoriaal gedrag en een kringetje om de naam wil zeggen dat er een nest gevonden is.

Maar hoe weet je of een vogel daadwerkelijk broedt in het gebied en niet een toevallige passant is? Dat is inderdaad lastig, geeft Jelle toe. “Stel dat we een paar Nijlganzen zien overvliegen... dan moeten we afwachten of we ze met jongen zien. En als we dat niet zien, kun je wel vermoeden dat ze er zijn, maar dan moet je toch méér bewijs hebben. Een nest of zo. Anders hebben we niets in handen. Maar voor de meeste vogels is een aantal waarnemingen op ongeveer dezelfde plek in de goede periode bepalend voor wel of niet broeden.”

In Nederland worden de meeste broedvogelinventarisaties uitgevoerd volgens de BMP-methode (Broedvogel Monitoring Project) van SOVON. Dat betekent, dat er in het broedseizoen meerdere bezoeken worden gebracht aan het telgebied en dat alle waarnemingen van potentiële broedvogels zoals gezegd met vaste codes op een veldkaart worden ingetekend. De waarnemingen werden vroeger overgezet op soortenkaarten en worden nu in de computer gezet. Aan het einde van het seizoen worden op basis van bepaalde minimale waarnemingen die binnen bepaalde datumgrenzen zijn gedaan, de territoria van vogels bepaald. Dirk Prop is samen met Piet Spoorenberg coördinator van de broedvogeltellingen in Het Gooi. Hij geeft een voorbeeld: “In 't Harde zagen we in maart een ransuil baltsen. Dat was territoriumgedrag binnen de datumgrenzen. Daarna zagen we ‘m nog drie keer en daarna verdween ie. Voor SOVON is dit een geldig territorium.” Op deze manier is een territorium de best mogelijke benadering van een broedpaar.

In het gelige licht van de beginnende dag zien we niet alleen vogels, maar ook konijnenkeutels, een vos die zich weinig van ons aantrekt en op de grond voor onze voeten groeien zonnedauw en klokjesgentiaan. We lopen op een zacht verende bosgrond, berkenbomen strekken hun takken boven ons uit. Aan de bosrand kijken we uit op een vlakte met zandheuvelds en een meertje. Dat dit gebied al vanaf 1959 niet meer toegankelijk is voor het grote publiek maakt de wandeling extra bijzonder. Weinig ogen hebben dit landschap aanschouwd. Er is één waterpoel met scharrelende kleine plevieren aan de waterkant.

Eieren van de kleine plevier

Ze rennen schichtig heen en weer. We lopen erheen en vinden een nestje met vier perfecte eieren. Aan deze broedvogels hoeven we niet meer te twijfelen! Eindelijk vaste grond onder mijn voeten. Maar ook het jubelende onderwater-gegorgel van de puttertjes, het melodieuze geratel van de boomleeuweriken en de eveneens boven alle twijfel verheven krijsende jongen van de grote bonte specht geven behoorlijk wat zekerheid. Het is nog lang niet zo druk bevolkt in het Laarder Wasmeer als pakweg tien jaar geleden, maar goed gevulde kraamkamers en trotse ouderparen zijn er wel.

Computerprogramma's

Over het algemeen vindt het inventariseren plaats in koppels van twee personen. Een ervaren teller en een onervaren teller. Jossi is in dit geval de relatieve nieuweling; ze doet nu voor het tweede jaar mee met de broedvogeltellingen. Jossi: "Het is leuk omdat je er veel van leert. En zo 's morgens vroeg zie en hoor je veel meer dan wanneer je later op de dag een wandeling maakt." Het lijkt mij behoorlijk ingewikkeld, maar Jossi vindt 't meevallen. En het grote voordeel vindt ze, dat ze op deze manier veel sneller vogels leert herkennen dan wanneer ze alleen maar met de excursies mee zou gaan. Het is de regelmaat van de herhaling.

Aanmelden voor de broedvogelinventarisaties kan in principe in november tijdens de presentatie van de resultaten van de broedvogeltellingen.

Dirk Prop ontwierp een computerprogramma op basis van Google Maps voor de verwerking van de gegevens www.broedvogelkartering.nl, maar SOVON heeft ondertussen ook een computerprogramma op de rails staan. Dit jaar vult in de Vogelwerkgroep iedereen het computerprogramma van Dirk Prop in, alleen de gegevens van de Groeve Oostermeent worden bij wijze van experiment in het SOVON-systeem ingevoerd. Testen wijzen uit, dat beide systemen tot dezelfde resultaten leiden. Elk jaar in november is er een bijeenkomst voor deelnemers aan de inventarisaties en geïnteresseerden. De diverse natuurorganisaties zijn blij zijn met de gegevens. Met name om te zien of hun beheer resultaat heeft, maken ze er dankbaar gebruik van. Maar zover is het nu nog niet. Via de klaphekjes verlaten we het terrein. Was het een geslaagde ochtend? Ja, beslist. Goed gezelschap, schitterend weer, kleine plevieren gezien en jonge spechten gehoord. Ik heb voor het eerst uitgebreid kennis gemaakt met de gekraagde roodstaart en kan vanaf nu een boomleeuwerik herkennen. Meer kan een mens zich toch eigenlijk niet wensen?

Foto's: Lenny Langerveld

Laarder Wasmeer

In 2003 is men begonnen met de sanering van het Laarder Wasmeer, dat vanwege verregaande verontreiniging als een gevaar voor de volksgezondheid werd beschouwd. Het gebied is afgegraven en van de inrichting die er vroeger was, is nog nauwelijks iets over. De broedvogeltelling van dit voorjaar geldt dan ook als een nulmeting voor het nieuw in te richten - en ingerichte - gebied. In het volgende nummer van De Korhaan, besteden we uitgebreider aandacht aan de ontwikkelingen rondom het Laarder Wasmeer.

Zondagochtend 5 juni. Vroeg op .

Twijfel is mijn deel. Een zondagochtendexcursie Spanderswoud. Zal ik wel mee gaan of niet? Het is wel erg vroeg toch? 5.00 uur 's ochtends en dan zeker al om 4.30 uur opstaan. Mijn wekker gaat en ik ben opeens zo wakker dat doorslapen geen optie meer is. Ik vind mezelf stoer en ben benieuwd wie dat nog meer zijn.

Poul Hulzink

Bij de parkeerplaats van Restaurant Robert - de ingang van het Spanderswoud - staat excursie-leider Frank van de Weijer al klaar. Hij blijkt er al vanaf 4.30 uur te staan.

Op de heenweg een serene rust, totdat de beat van een houseparty met een windvlaag tot me doordringt. Verdomme, staan ze toch weer ergens in de natuur illegaal te dansen. Wat is daar nou de lol aan? Maar goed, dat moet ik nu van me afzetten. Bij de Zanderij Crailoo hoor ik een groene-kikker-concert; die 'party-en' ook de hele nacht door. De lucht kleurt rozerood. Op de heide van De Snip klinkt het geluid van de boompieper. Dat belooft wat. Frank vertelt dat hij al een gekraagde roodstaart heeft gehoord en dezelfde boompieper. Nog twee enthousiastelingen sluiten aan en met z'n vieren gaan we op pad het Spanderswoud in.

Frank verhaalt van het bosbeheer dat hier is gevoerd om het bos om te vormen van houtakker naar natuurbos. Hij kan het weten want in 2005 heeft hij meegedaan aan de broedvogeltelling van het Spanderswoud. De conclusie was (o.a.) dat een bonte stoet bosvogelsoorten aanwezig was met zeer hoge dichtheden, wat direct het gevolg is van het gevoerde beheer en de ontstane variatie. We oefenen direct al even stevig op de melodieuze klanken van de zwartkop. Naar mijn oordeel een van de mooiste bosgeluiden. Ja, dat had je gedacht. Even later klinkt veelvuldig kraaiengekras, omlijst met diverse geluiden van de raaf vanuit de top van een hoge douglasboom. Prachtig, hoe dat gekrok door het bos galmt. We lopen door een oude beukenlaan waarvan diverse bomen in verval raken; sommige zitten vol met gaten. Uit een gat aan de achterkant klinken hoge piepgeluiden. Nou, zegt Frank, dat zijn dus vleermuizen. Er zitten er meer in dan je denkt. Hoe hij dat weet is me een raadsel maar het overtuigende bewijs wordt geleverd want er blijkt een kleine vleermuis boven het gat te hangen. Frank maakt een foto en laat deze

daarna op zijn camera zien. Het vleermuisje is grotendeels kaal en we stellen vast dat het een jonkie is.

Vleermuis

Foto: Frank v.d.Weijer

We zien jonge en volwassen grote bonte spechten, veel jonge koolmezen; diverse keren horen we het geluid van boomkruipers, boomklevers, tjiftjaf en ga zo maar door. Meestal als ik me tijdens een excursie concentreer op vogelgeluiden ontspoor ik na een uurtje of wat en weet ik geen enkel geluid meer op naam te brengen. Vandaag valt het mee.

Gaai

Foto: Frans van Lier

Diep in het Spanderwoud nabij Bantam hoor we een prachtig bijna wielewaal-achtig geluid. Frank vertelt ons dat het de roep van een gaai is. Het is ronduit mooi en onverwacht voor een gaai. Frank helpt ons uit de droom met de

wetenschap dat de gaai tenslotte tot de zangvogels behoort en fraaie geluiden kan voortbrengen. Het is een geluid dat ik nog nooit gehoord heb en voel me opgetogen. Echt een mooi (nieuw) bosgeluid.

Even later lopen we over een smal paadje langs dikke grove dennen die meer dan honderd jaar oud zijn en verbazen ons over de jonge lariks die eronder staat. Even verder zien we hoe dat komt; er staan behoorlijk hoge en dikke lariksen. Onder de dikste langs het pad zijn allemaal witte vlekken te zien: kalksporen van roofvogels. We kijken als vanzelfsprekend omhoog en zien een flink nest in de kroon van de lariks. Geen vogel te zien of te horen.

Buizerd

Foto: Roelof Molenaar

Buizerd of misschien wel havik, speculeren we. De coördinaten worden via de mobiele telefoon opgenomen gecombineerd met een foto van het nest. Ik zal het aan de roofvogelaars doorgeven.

De roodborst horen we eigenlijk constant en even later spitsen we onze oren voor het droevig klinkende bzzzz van de groenling. En daar tussendoor is één maal de roep van een wielewaal te horen, luid en duidelijk, een echte diedeljo zoals Frank dat treffend formuleert. Opgetogen gaan we verder. We struikelen bijna over een boomstam. Er ligt een klein hoopje natte mest op; vermoedelijk van een boommarter. Foto gemaakt, thuis uitzoeken en indien positief, doorgeven aan de kersverse Marterwerkgroep Gooi en Vechtstreek. Het is toch wel tijd voor een kopje koffie ondertussen. Een goed plekje zoekend en al een stukje van de roofvogelhorst vandaan horen we luid en duidelijk de roep van de havik. Dat weten we dan ook weer!

Op de rand van Gooi en Vechtstreek, kijkend naar de 's-Gravelandse buitenplaatsen zien we

enkele reeën, horen een kleine karekiet en schiet er een buizerd voor ons over de weg. Terug in het Spanderswoud praten we over de verschillen tussen de regenroep van de vink en het bzzzz-geluid van de groenling.

Vergissingsmogelijkheden genoeg.

Dan horen we een geluid dat er een beetje op lijkt en toch ook weer niet. Ik dacht eerst een groenling te horen, toen weer een vink. Ja, nu is mijn ontspoorment aangebroken, dacht ik. Ik ben de kluts kwijt. Toch maar even doorzetten. Langzaam lopen we naar de plek waar het geluid vandaan komt en wat zien we daar tot onze stomme verbazing... een prachtige, in zomerkleed getooide, zingende keep. In z'n eentje, hopen op een vrouwtje? Die moet volgens de laatste editie van de ANWB-vogelgids allang in Fennoscandiavië zitten - dat zal wel Scandiavië zijn - om daar te broeden. Frank maakt geluidopnamen om het bewijs te leveren als het nodig is. We debatteren of we deze bijzonderheid op waarneming.nl moeten zetten en wat er daarna gebeurt....

Koolmees

Foto: Roelof Molenaar

Langzaam hobbelen we terug; de eerste joggers, fietsers en hondenuitlaters komen we tegen. Het is tijd om terug te gaan. Bij het beginpunt begint het zachtjes te regenen. We hebben het goed getimed. Om 9.15 uur ben ik thuis. Kop koffie. Een heel dagdeel met prachtige ervaringen achter de rug en nog een hele dag voor de boeg. Frank, bedankt voor jouw aandeel hierin. Of ik het laatste dagdeel vanavond helemaal vol maak, zal de tijd leren.

Een (werk)vakantie in Polen.

Zoals diverse mensen bij de Vogelwerkgroep weten, volgen Paul en ik de laatste drie jaar intensief de klapekster. De klapekster is in Nederland een wintergast van oktober tot maart/april. Wij proberen hem/haar dan zoveel mogelijk te volgen op de Tafelbergheide. Paul heeft inmiddels veel informatie en fotomateriaal en geeft lezingen over deze intrigerende soort. Omdat de vogel niet in de buurt broedt, zou het leuk zijn om de klapekster in zijn broedgebied te volgen. Daarom besloten we om de klapekster achterna te reizen. Maar ja, hoe pak je dat aan?

Loes van de Poel

Klapekster (adult) alarmerend opvliegend

Paul is inmiddels lid van de International Shrike Working Group en heeft veel artikelen over de klapekster, waarin steeds de naam van Piotr Tryjanowski opdook. Dat is een Poolse ecooloog met een klauwierenhobby. Paul heeft hem kunnen benaderen en hem onze plannen voorgelegd. Nu, we waren welkom. Hij wist een mooi gebied in zuidwest Polen waar hij met een team al jaren onderzoek doet. Dit gebied is niet al te ver van plaatsje Antonin, waar ook een camping is.

Op 30 april zijn we vertrokken, via Diepholz, de Elbe en een stop bij het Havelländisches Luch voor de baltsende grote trappen, (die we mooi konden zien). Op 3 mei reden we Polen binnen, rechtstreeks naar de camping in Antonin. Het onderzoeksgebied ligt in een mooie streek. Ik stel mij voor dat Nederland een eeuw geleden er zo uit heeft gezien. Kleinschalige landbouw, bosschages langs de akkers en veel blauwgraslanden.

De volgende dag kreeg Paul een sms'je van Piotr of we elkaar 's avonds in het restaurant naast de camping konden ontmoeten. Er volgde een gezellige kennismaking met hem en de teamleden. De volgende twee dagen zijn we gezamenlijk op pad gegaan om klapekster-

nesten te gaan bezoeken. We waren blij dat we hulp hadden, want wat zitten die nesten verstopt. Vaak zaten de nesten in een grove den, maar één nest bevond zich zelfs in een maretak van een populier.

Het gevolgde nest

We kozen een nest om te volgen bij het dorpje Mariak, ongeveer 30 km. van de camping. Dit nest was goed te zien met de telescoop zonder het nest te verstoren.

We zijn dagelijks naar het nest gegaan en noteerden van minuut tot minuut de voedingen, welke prooien, afvoer van braakballen en poeppakketten, alarmreacties, enz. We dachten in het begin dat er drie jongen op het nest zaten, die we ongeveer tien dagen oud schatten. Maar toen ze groter werden, bleek het om zes jongen te gaan!

Takkeling, vrijwel vliegvlug

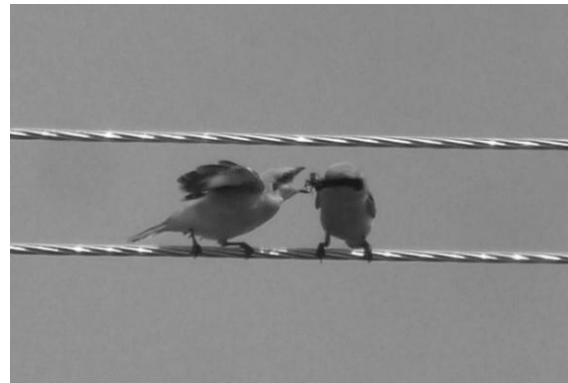
Wat ons bij het observeren vooral opviel was het feit dat de jongen heel verdraagzaam zijn op het nest, de oudervogels het nest goed schoonhouden door afvoer van poeppakketten en braakballen en het voer voor een groot deel uit veldkrekels bestaat. Op het nest zijn de jongen stil, pas als takkeling laten ze een doordringende bedelroep horen

We hebben de ‘Klapjes’ gevolgd tot ze uitvlogen. In totaal zeventien dagen hebben we bij het nest gezeten zonder ons een moment te vervelen.

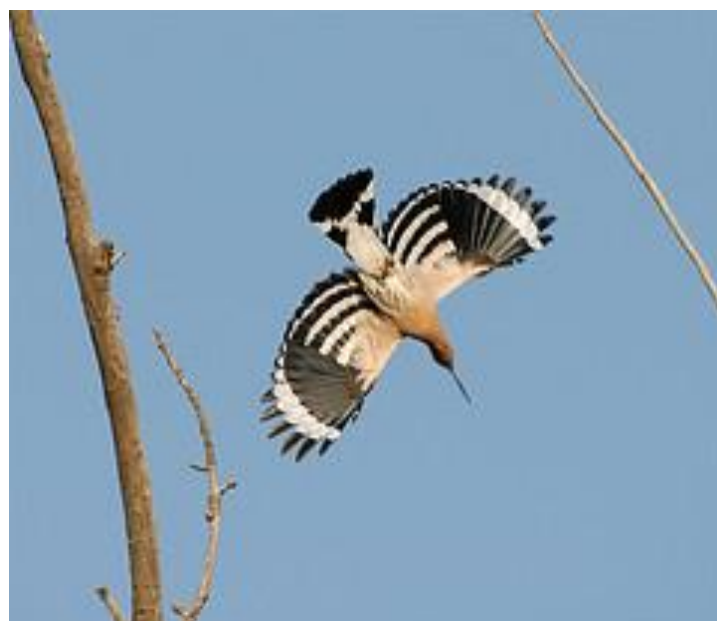
Wat wil je ook, met meer dan tien wielewalen die steeds zingend en baltsend om je heen wervelen, een zwarte ooievaar die regelmatig langskomt, kraanvogels die ergens in de buurt broeden, een hop die zo nu en dan met voer langskomt of ergens roept, schreeuwarenden

die vanuit het verderop gelegen bos komen foerageren, maar ook allerlei prachtige vlinders.

Het was heel bijzonder om samen dit project uit te voeren. Vermoedelijk zal Paul nog wel twee maanden bezig zijn om alle gegevens uit te werken en in grafieken te stoppen, en de vele foto's te bewerken. We zijn erin geslaagd een goed beeld te krijgen van wat er zich afspeelt in en om het nest van een klapekster. Missie geslaagd dus! Maar, nu ontbreekt de baltsperiode nog. Wie weet gaan we in maart/april weer naar Polen voor dit ontbrekende deel.

Foto's: Loes en Paul van de Poel

Hop (internet)

Vogelherkenningscursus volwassenen (16+)

Dinsdagavond 4 oktober 2011 start de vogelherkenningscursus van de Vogelwerkgroep Gooi en Omstreken voor volwassenen (16+).

Op 6 dinsdagavonden (4, 11, 18, 25 oktober, 1 en 8 november) van 20.00 tot 22.15 uur vertellen we u, met gebruik van beamerpresentaties, over vogels die in dit jaargetij in onze omgeving voorkomen.

De cursus wordt gehouden in de Infoschuur van het Goois Natuur Reservaat aan de Naarderweg 103A te Hilversum (bij de natuurbrug tussen Hilversum en Bussum).

Naast de 6 theorie avonden gaan we ook 4 keer op excursie in diverse natuurgebieden om onze opgedane kennis in de praktijk te brengen. De excursies zijn 's morgens vanaf 08.00 uur op: zaterdag 15 oktober, zondag 23 oktober, zaterdag 29 oktober en zondag 6 november.

De kosten voor deze cursus zijn:

€ 35,- voor leden van de Vogelwerkgroep

€ 40,- voor niet leden

(consumpties inbegrepen tijdens de cursusavonden)

De vogelherkenningscursus is erg populair en vrij snel volgeboekt. We houden daarom een wachtlijst aan voor mensen die buiten de boot vallen. Zij worden automatisch op deze wachtlijst geplaatst en worden voor de eerstvolgende cursus uitgenodigd.

Onze Vogelwerkgroep houdt twee vogelherkenningscursussen per jaar: een voorjaars- en een najaarscursus. Deelnemers hebben altijd het recht om in hetzelfde jaar beide cursussen te volgen. Daarna komen zij de eerste drie jaar niet meer voor een cursus in aanmerking om te voorkomen dat er voor nieuwe cursisten geen plaats is. Ná drie jaar zijn ook de 'oud-cursisten' weer van harte welkom.

Aanmelden bij: cursussen@vwggooi.nl of tel. 035-6936093

Op excursie

Voorjaarsweekend naar het Lauwersmeer

Al weken was het schitterend weer; zouden wij dat ook treffen tijdens het weekend naar het Lauwersmeergebied? Ja, het lukte te overleggen met de weergoden en het weekend was zonovertogen met dagelijks wat meer wind. Eigenlijk hoort dat ook wel bij zo'n gebied; aan de kust waait het immers bijna altijd.

Francis Bakker

Een super weekend.

Voor de eerste keer mee naar Lauwersoog! Nog enkele andere deelnemers waren voor het eerst mee, maar velen waren op herhaling. Goed gemust stapten we daar vrijdag aan het eind van de ochtend op de fiets om naar vogels te speuren o.l.v. Bertus van den Brink en Jelle Harder. Iedere dag hadden zij iets bijzonders voor ons in petto; het leek wel een soort toverdoos waaruit zij putten.

Bosruiter

Foto: Bert Roelofs

Via Zoutkamp benaderden wij het zuidelijke deel van het gebied, de Zoutkamperplaat en de Kollumerwaard. Eindeloze rietvelden lagen voor ons en de rietzangers heetten ons hartelijk welkom. We gunden ons nauwelijks de tijd om een meegebrachte boterham te nuttigen; de telescoopmannen bleven zoeken naar bijzonderheden. Maar ook ons gehoor werd op de proef gesteld: de sprinkhaanzanger als een singermaaimachientje tussen de lage wilgenstruiken. Zou er in het populierenbos ook een wielewaal thuis zijn? We kwamen tot het uitkijkpunt bij het Zomerhuisbos. Deze eerste middag scoorden wij 84 soorten vogels! Om half zes werden wij terug verwacht in Vierhuizen waar een heerlijke soep ons wachtte. En natuurlijk aten wij buiten aan picknicktafels, biertje er bij, heerlijk! Wat geeft dit alles een gevoel van vrijheid.

Boswachter Hans Gartner van Staatsbosbeheer kwam ons 's avonds vertellen over het beheer en de vogels van het Lauwersmeer. Een geboren verteller die Hans, met veel ervaring en een grote passie voor zijn werk. Een fijne avond dus. Moe en voldaan rolden wij ons bed in.

Zaterdag maakte een groep een fietstocht om het hele gebied onder leiding van Han Westendorp en Antje van Slooten. De andere groep koos voor de auto en begon bij het Jaap Deensgat. Hier werden zwarte ruiters, kluten, brandganzen, lepelaars, bosruiters, grutto's en vele andere soorten gespot. In de vogelhut was een boerenzwaluw druk doende een nest in elkaar te metselen, een 'witte kwik' had in een hoek op een balk zijn nest gemaakt en zat te broeden.

In de loop van de ochtend leidde boswachter Hans ons door een afgesloten deel van de Kollumerwaard; door de wind was het daar een beetje stil. Maar baardmannetjes, grote zilverreigers en vele anderen soorten trokken onze aandacht.

Kemphaan

Foto: Bert Roelofs

In de middag Ezumakeeg; hier veel kemphanen die tussen rietbosjes beschutting zochten. Hans kwam nog even langs en meldde dat in de Bantpolder morinelplevieren zaten. Snel in de auto gestapt en er heen. Nu werden we ineens soortenjagers!

Gele kwikstaart

Foto: Bert Roelofs

Op de waddendijk ontmoetten wij de fietsploeg die naar noordse gele kwikken aan het kijken was. Maar waar zaten de 'morinellen'? Van diverse zijden werd er gezocht en ja, ten slotte vond Jelle 22 exemplaren, zeer ver weg in een aardappelveld(?). Kleuren helaas niet goed te zien vanwege licht en afstand, maar toch. Terug naar Ezumakeeg waar een slechtvalk een grote groep kemphanen de stuipen op het lijf joeg. Met zijn allen de lucht in, wat een schitterend gezicht.

Brandganzen

Foto: Bert Roelofs

Een zeearend bracht onrust bij een groep brandganzen die ook het luchtruim kozen doch verderop, na het vertrek van de zeearend, weer neer- streken. Je raakt hier niet uitgekeken! De Indonesische maaltijd die de tweede avond exact om 18.00 uur bezorgd werd, smaakte ieder voortreffelijk. Voor enkele enthousiastelingen was er nog een avondexcursie (hierover hebben wij eigenlijk niets gehoord). Jelle vertelde vanaf 21.00 uur over zijn boommarkeronderzoek in de Oostelijke Vechtvlakten; het hoe en waarom en vertoonde ook interessante filmpjes die verborgen camera's maakten in het onderzoeksgebied. Deze registreerden het gedrag van de boommarker

maar ook van onverwachte bezoekers zoals de sperwer, reeën, vos en houtsnip.

Zondag stond er een fietstocht op het programma langs de oostzijde van het Lauwersmeer. Eerst werd weer het Jaap Deensgat aangedaan; in de vogelkijkhut bleek het nest van de 'witte kwik door de wind weggeblazen te zijn. Bij de Vlinderbalg, tussen de paarden veel 'gele kwikken; er vloog een heel wolkje op. Door de bosjes richting Waddenzee. De zang van braamsluiers, fitissen, tuinfluiters en zwartkoppen vergezeldde ons. En maar oefenen om het herkennen van de zang je eigen te maken.

Langs de weg bij de Waddenzee een nachtegaal, Bertus liet ons stoppen om te luisteren. En wat ziet Splint zitten..... een ransuil op ooghoogte en zeer dichtbij! Hoe is het mogelijk. Misschien vroeg de ransuil zich af wat al die vogelaars toch wilden? Wat een schitterend beest! Toen echt langs de waddendijk tegen de wind in naar de telpost. Onderweg rotganzen en dwergsterns, zwemmende zwarte ruiters, bontbekplevier, eidereend, zilverplevier en veel meer moois. Toen werd het tijd om naar Vierhuizen terug te keren. Via het militaire oefenterrein Marnewaard fietsten wij terug, nog even lekker tegen de wind in.

Graspieper

Foto: Bert Roelofs

Totaal zijn er 130 soorten vogels gezien door de twee excursiegroepen samen.

De organisatoren van deze excursies Han, Antje en Huub hebben ons allen een geweldig weekend bezorgd. Hulde aan deze actieve leden die 's morgens om 06.00 uur al begonnen met koffie zetten. Het heeft ons echt aan niets ontbroken. Nogmaals onze hartelijke dank!

Wat zien ik ?

Vreemde keuze

Tijdens een broedvogeltelling op een van de eilandjes van de Natte Hond in het Eemmeer trof ik in een kolonie van kleine mantelmeeuwen tussen de nesten een golfballetje aan. Hoe kwam dat daar terecht? De dichtstbijzijnde golfbanen in Eemnes en Almeerder Hout liggen op kilometers afstand. Aanspoelen op dit hoog gelegen deel van het eilandje is niet mogelijk. Aanvoer door de lucht dus. Van meeuwen is bekend dat zij eieren van andere vogels kunnen roven. Kennelijk had een kleine mantelmeeuw een bezoek gebracht aan een oefenterrein van een golfbaan waar veel golfballetjes bij elkaar liggen en die voor eieren aangezien. Mijn medetellers, boswachters van Staatsbosbeheer vertelden dat zij wel vaker golfballetjes in meeuwenkolonies hadden aangetroffen.

Dick A. Jonkers

Rotskruiper

Op Hemelvaartsdag kwamen aan op het vliegveld van Burgas aan de Zwarte Zee (Bulgarije) en precies een uur later konden we de eerste buidelmees noteren. In de brakke en zoute meren rond Burgas vind je een rijkdom aan moerasvogels: purperreigers, kwakken, woudaapjes, roze pelikanen en dwergaalscholvers. Het toetje van de week treffen we echter in de rotskloven rond het bergdorp Trigrad in midden - Bulgarije. Het nest van een rotskruiper, een van de wonderen uit de vogelwereld, soms meer een reusachtige vlinder dan een vogel. Je moet wat geduld hebben maar elke tien minuten is er kans op hun unieke vogelshow waarbij ze met hun lange nagels tegen de rotswand geklemd voedsel overdragen. Een voorrecht om naar te kijken!

Juun de Boer

Brenne

Voor veel vogelaars is het vast gesneden koek, maar voor mij was het nieuw. In midden - Frankrijk, tussen Chateauroux en Poitiers, zo'n veertig kilometer ten westen van de snelweg A20, ligt het Parc Naturel Régional de la Brenne. Met 1500 meren is het een paradijs voor vogelaars, hoewel ook liefhebbers van orchideeën en vlinders (meer dan honderd soorten) beslist aan hun trekken komen. In het *Maison de la Nature et de la Réserve* kun je excursies boeken. Wij gingen op pad met gids Tony Williams en zagen witwangsterns en geoorde futen. De hop is een vertrouwde gast in de Brenne, net als de kraanvogels.

Lenny Langerveld

Heeft u iets verrassends, opvallends of bijzonders te melden? Iets wat u verbaasde, raakte, verwonderde of blij maakte? Meld het ons, dan plaatsen wij uw bijdrage in deze rubriek. Mail uw tekst (maximaal 100 woorden) naar redactie@vwggooi.nl

(De redactie houdt zich het recht voor om bijdragen in te korten of niet te plaatsen)

De klapekster in ons werkgebied in de winter 2010 - 2011

In De Korhaan en op de website van onze Vogelwerkgroep heb ik destijds een oproep gedaan om alle waarnemingen van klapeksters in ons werkgebied door te geven via gooi.waarneming.nl, of via e-mail. Vrijwel alle waarnemers hebben gebruikgemaakt van eerstgenoemde mogelijkheid, terwijl ik ook rechtstreeks van diverse waarnemers gegevens doorkreeg. Hierbij wil ik alle mensen bedanken die hun waarnemingen doorgegeven hebben.

Zoals de meeste leden van onze Vogelwerkgroep zullen weten ben ik tamelijk bezeten van deze vogelsoort, zoals ook te zien valt aan het stukje over onze klapekstervakantie in Polen dat Loes schreef voor deze editie van De Korhaan. Sinds wij na mijn pensionering naar Huizen verhuisd zijn volg ik het doen en laten van de klapekster, die jaarlijks op de Tafelbergheide een winterterritorium heeft. In dit artikel wil ik nader ingaan op de klapeksters die zijn waargenomen in de afgelopen winterperiode. Dat houdt niet alleen in, een overzicht van plaatsen in het werkgebied waar ze gezien zijn, maar ook een analyse van klapeksters die een winterterritorium bezet hielden en andere zaken die opvielen.

Paul van der Poel

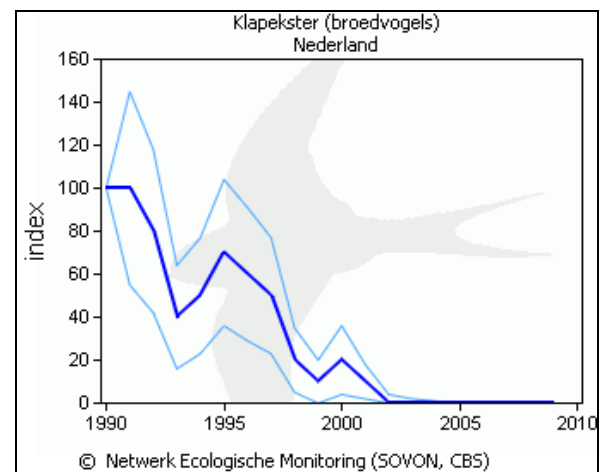
Figuur 1. Klapekster. Foto: Paul van de Poel

Broedvogels en trekvogels

Wanneer je gegevens opzoekt over de klapekster, valt op dat de soort vrijwel steeds vermeld wordt als 'bedreigd' of als 'gaat (sterk) achteruit' en onder andere in Nederland op de Rode Lijst staat. Alleen in Polen zijn er aanwijzingen dat de klapekster de laatst tien jaar toegenomen is (Kuczynski *et al.* 2010). In Nederland is de broedvogelpopulatie van de klapekster dramatisch teruggelopen en na 2002 is de soort niet meer broedend aangetoond (Figuur 1) en komen sporadisch overzomerende vogels voor, zoals in het Fochteloërveen in 2009 en 2010 (waarneming.nl). De klapeksters die we in Nederland zien zijn dus trekvogels die hier de winter doorbrengen of eventueel doortrekken van of naar een winterterritorium.

De afgelopen vier jaar worden de klapeksters twee weekenden in het winterseizoen systematisch geteld in Nederland (SOVON)

om de aantallen en verblijfplaatsen van overwinteraars vast te stellen.

Figuur 2. Trend van de klapekster als broedvogel in Nederland (Bron SOVON, CBS)

De waarnemingen worden verwerkt in de database van de website waarneming.nl. De data van buiten de telweekenden worden benut om de waarschijnlijkheid van een winterterritorium in te schatten, met als vuistregel dat er tenminste één waarneming moet zijn in december en tenminste één in januari met een tussenpoos van circa drie tot vier weken (Broere 2011). In tabel 1 staan de resultaten van deze tellingen over de vier jaren vermeld voor de provincie Noord-Holland en Nederland. Voor Noord-Holland is tussen haakjes het percentage van de landelijke aantallen vermeld.

Provincie	2007/2008	2008/2009	2009/2010	2010/2011
Drenthe	85	52	17	19
Flevoland	7	7	4	9
Friesland	15	12	5	6
Gelderland	59	50	19	27
Groningen	5	3	0	2
Limburg	19	14	13	6
Noord-Brabant	71	54	26	32
Noord-Holland	12 (3,7%)	15 (6,0%)	7 (6,4%)	6 (4,5%)
Overijssel	34	24	13	15
Utrecht	17	15	4	8
Zeeland	1	0	0	1
Zuid-Holland	3	6	2	3
Nederland	328	252	110	134

Tabel 1 Aantal overwinterende klapksters over vier winters (Broere 2011)

Uit deze aantallen zou geconcludeerd kunnen worden dat er na de afname in 2008/2009 en 2010/2011 in de afgelopen winter sprake is van een klein herstel. Dit is echter heel moeilijk vast te stellen voor een tijdreeks van slechts vier jaar. Jaarlijkse variaties in aantallen vogels van noordelijke populaties die wegtrekken worden veroorzaakt door jaarlijkse verschillen in broedsucces en overleving in de zomermaanden. De aantallen in overwinteringsgebieden fluctueren ook, omdat sommige vogels rondtrekken bij slechte weersomstandigheden (Cramp 1993).

Klapksters in ons werkgebied

Uit tabel 1 blijkt dus dat in Noord-Holland 's winters dus slechts een gering deel van de overwinteraars in ons land verblijft. In het geraadpleegde verslag (Broere 2011) is alleen van de afgelopen winter een verspreidingskaart voor Nederland afgedrukt. Hierbij valt op dat er voor het werkgebied van de Vogelwerkgroep twee winterterritoria zijn aangegeven. Ondanks het feit dat het zonder rasterlijnen moeilijk was exact de locaties te bepalen, heb ik geconcludeerd dat het om de Westerheide en Spiegelplas/Ankeveensche plassen gaat. Aangezien ik ook beschik over gegevens die niet op waarneming.nl zijn binnengekomen, ga ik in dit artikel na of dit tot andere aantallen leidt.

Het is geen eenvoudige zaak om winterterritoria vast te stellen, al hebben we in ons werkgebied geen broedvogels en zomergasten. Er zijn echter enkele oorzaken die analyse van de beschikbare gegevens moeilijk maken:

1. Niet alle terreinen waar klapksters voor kunnen komen (habitat dat hun voorkeur heeft, namelijk open terreinen met uitkijkposten) worden dagelijks door vogelaars bezocht en gebieden worden niet altijd geheel onderzocht op aanwezigheid van de soort.
2. Klapksters kunnen zich – ondanks hun doorgaans opvallende gedrag – verbazend goed aan het oog onttrekken, zelfs voor langere tijd. Dit gebeurt bijvoorbeeld in het weekend, wanneer er veel recreanten zijn in een terrein waar ze zich ophouden.
3. Van eind augustus tot in november kunnen klapksters op trek voorkomen.
4. Vanaf februari kunnen klapksters al aan de terugreis naar het broedgebied beginnen.
5. Klapksters hebben soms een groot winterterritorium nodig om aan voldoende voedsel te komen.
6. Onder (aanhoudende) slechte weersomstandigheden of door verstoring kunnen klapksters een ander gebied opzoeken.
7. Doordat mogelijk niet iedereen zijn waarnemingen toevertrouwt aan Waarneming.nl., of dat vergeet te doen, kan waardevolle informatie verloren gaan.

Omdat de klapkster een ruime periode heeft waarin sprake van doortrek kan zijn (zie punt 3 en 4 hierboven) worden de klapkstertellingen gehouden in december en januari. Bij het vaststellen van winterterritoria zou het gemakkelijker zijn wanneer je de klapksters individueel zou kunnen herkennen, bijvoorbeeld door kleurringen aan de poten.

Afgelopen winters meende ik duidelijk verschil te kunnen maken tussen jonge vogels en volwassen mannetjes en vrouwtjes. Nu weet ik door mijn bezoek aan de klapeksters in Polen, dat de criteria van beoordeling niet altijd betrouwbaar zijn. Bij volwassen vogels kun je het verschil pas zien wanneer je van

paartjes beide vogels naast elkaar ziet. Zang hoeft niet te betekenen dat het om een mannetje gaat. Er zijn namelijk gevallen van duetten bekend tussen man en vrouw. Dit blijkt uit een persoonlijke mededeling van Martin Hromada, expert uit Slowakije, die dit waarnam tijdens veldonderzoek in Polen.

1	Huizen - Tafelbergheide	18
2	Bussum - Bussumerheide	9
3	Laren (NH) – Westerheide + Hilversum – Westerheide - Aardjesberg	35
4	Laren (NH) - Zuiderheide	10
5	Hilversum - Hoorneboegsche Heide	4
6	Loosdrechtsche Plassen - Vuntus	1
7	Hilversum (gemeente)	1
8	Breukeleveen – Polder Achteraf	2
9	Ankeveensche Plassen - Dammerkade	2
10	Naarden – Keverdijksche Overscheense Polder	3
11	Weesp – Nieuwe Keverdijksche Polder – Natuurontwikkeling Naardermeer	1
12	Naardermeer	1
13	Huizen (gemeente)	1
14	Kortenhoefsche Plassen – Het Hol	1
15	Horstermeerpolder – Zuid (omg. Radioweg)	1
	Totaal werkgebied Vogelwerkgroep	90

Tabel 2. Aantal gemelde waarnemingen van klapeksters per deelgebied (volgens Waarneming.nl) in de periode van 1 okt. – 6 april 2011 (meer waarnemingen op één dag van een deelgebied zijn als één waarneming geteld).

Uit samenvoeging van de gegevens uit Waarneming.nl en direct verstrekte waarnemingen blijkt dat er in de periode van 1 oktober 2010 tot en met 6 april 2011 (199 dagen) voor vijftien gebieden – zoals die onderscheiden worden in Waarneming.nl – negentig meldingen van klapeksters zijn binnengekomen. Meerdere meldingen op één dag zijn daarbij als één melding voor dat gebied gerekend (Tabel 2).

Het is onmogelijk hieruit conclusies te trekken over mogelijke winterterritoria. Voor een poging tot analyse heb ik in alle meldingen opgenomen in een spreadsheet. Daarbij heb ik alle waarnemingen verdeeld over de gebieden die op de website gehanteerd worden. De gegevens van gebieden die dicht bij elkaar liggen heb ik naast elkaar gezet. Een klapekster kan gemakkelijk een kilometer of meer verder vliegen. Een waarneming van een vogel uit het ene gebied wil dus niet zeggen, dat het om een andere vogel gaat als die in een ander, dichtbijgelegen gebied gezien wordt. Daarna kon het interpreteren beginnen.

Legenda: ❶ Tafelbergheide/Blaricummerheide, ❷ Bussumerheide, ❸ Westerheide en ❹ Zuiderheide/Laarder Wasmear (raster 1 x 1 km)

Figuur 3. Vier gebieden die voor de analyse van de klapeksterwaarnemingen samen zijn genomen.

Noordelijke en centrale heidevelden van het Gooi

Verreweg de meeste meldingen (80%) komen uit de eerste vier gebieden van tabel 2, de Tafelbergheide (1), Bussumerheide (2), Westerheide (3) en Zuiderheide (4), heb ik als volgt uitgewerkt. In figuur 3 (zie vorige pagina) wordt het kaartje van deze vier gebieden getoond met een raster van 1 x 1 km. Omdat de Blaricummerheide (geen waarnemingen van klapeksters) direct aansluit op de Tafelbergheide en het Laarder Wasmere (geen waarnemingen) op de Zuiderheide heb ik deze op het kaartje samengevoegd.

In tabel 3 zijn de waarnemingen per dag voor de maand oktober opgenomen voor de vier gebieden. Zoals uit de tabel blijkt, was er al vroeg een klapekster. Met uitzondering van 2 oktober werd de vogel bijna een week lang gezien op de Tafelbergheide. Op 7 oktober was de klapekster weer verdwenen. Omdat ik deze heide dagelijks een tot twee keer afzoek naar de klapekster en prooien/braakballen, weet ik dat de vogel verdwenen was. Ik was nog niet in paniek, omdat de trek nog volop bezig was. Op 12 oktober werd weer een klapekster gemeld, die door mijzelf gemist werd. Daarna duurde het tot 22 oktober tot er weer een klapekster bezit nam van deze locatie. Op 26 oktober was ook deze vogel gevlogen.

Theoretisch is het heel goed mogelijk – zoals door sommigen werd gesuggereerd – dat de klapekster van de Tafelbergheide om de een of andere reden vertrokken is en na een dag opdook op de Zuiderheide. Vervolgens bezocht hij deze waarschijnlijk weer op 12 oktober om via een tussenstop de Tafelbergheide weer te bezoeken en vestigde hij zich op 13 oktober op de Bussumerheide. Vanaf die datum werd er nogal eens melding gemaakt van een klapekster op de Westerheide, Zuiderheide en Bussumerheide. Dat zou dan ook om dezelfde vogel kunnen gaan. Hierbij trad als complicatie op, dat op 22 oktober zowel op de Tafelbergheide, als op de Westerheide en Zuiderheide een klapekster gemeld werd. Om dit te onderzoeken heb ik alle foto's die op Waarneming.nl bij de waarnemingen geplaatst zijn en opnamen die ik zelf maakte nader bestudeerd. Met het icoon van een fototoestel zijn in tabel 2 (bruikbare) foto's aangegeven. De details die op de foto's naar voren kwamen staan vermeld onder 'Details'. Van de foto's waarop voldoende details zichtbaar waren, heb ik de opvallende kenmerken genoteerd

namelijk een enkele of een dubbele vleugelspiegel. Bij een enkele vleugelspiegel is er een witte baan in de handpennen. Een dubbele vleugelspiegel heeft ook een witte baan in de armpennen. Ook zijn de tekening van de borst en kleur van de snavel vergeleken. Zonder foto's zou ik voor de Tafelbergheide de waarnemingen van 1 t/m 6 oktober aangenomen hebben, dat het om een en dezelfde vogel gaat. De klapekster die op 3 oktober werd gefotografeerd had een egale borst, egaal grijs-zwarte snavel en een enkele vleugelspiegel. De klapekster op foto's van 4 en 5 oktober bezat een licht gestreepte borst, een ondersnavel met lichte basis, wat bij beide duidt op een juveniele vogel en had een dubbele vleugelspiegel! Het ging dus om twee vogels die beide als doortrekker gerekend kunnen worden.

Helaas zijn er uit de periode daarna geen opnamen van vliegende vogels beschikbaar. Toch ben ik er vrij zeker van dat de klapekster die op 8 en 9 oktober op de Zuiderheide gemeld en gefotografeerd werd een andere vogel moet zijn, omdat deze een egale borst had.

Of deze vogel van de Zuiderheide ook een doortrekker is geweest valt niet te zeggen. In principe kan deze vogel – eventueel via de Tafelbergheide op de 12^e – op 13 oktober op de Bussumerheide opgedoken zijn. Van 12 oktober is geen foto beschikbaar; de vogels van de Zuiderheide en de Bussumerheide hadden beide een egale borst en lichte basis van de ondersnavel. Aangezien ik echter op 11 en 12 oktober zowel de Tafelbergheide als Zuiderheide afgezocht heb, ben ik sterk geneigd een groot vraagteken hierbij te plaatsen en houd het daarom op een doortrekker. Daarna worden er waarnemingen gemeld op zowel de Bussumer-, als Wester- en Zuiderheide. Op 22 oktober werden klapeksters gemeld op de Tafelberg-, Wester- en Zuiderheide. Het toeval wil dat bij alle waarnemingen de tijdstippen van waarneming vermeld werden en foto's geplaatst! Hieruit kan geconcludeerd worden dat op de Tafelbergheide een nieuwe klapekster verscheen (deze is tot de 26^e gebleven en betreft daarom een doortrekker). De vogel van Wester- en Zuiderheide echter is hoogstwaarschijnlijk hetzelfde dier. De kenmerken van borst en snavel kwamen overeen en gezien het tijdsverschil tussen de waarnemingen van bijna een heel uur kan de

vogel van de ene heide naar de andere gevlogen zijn. Dit vermoeden wordt versterkt door het feit dat bij de waarneming van 17 november vermeld werd dat de vogel van het topje van de berk waar hij eerst zat, wegvloog over de bomen (tussen Zuiderheide en Hilversumse Straatweg) richting Westerheide.

Hier is duidelijk sprake van een klapekster die een winterterritorium had en daarbij een enorm groot gebied van ca. 700 ha bestreek. De vogel werd met enige regelmaat in de drie heidegebieden gezien tot 12 maart (in totaal verbleef deze klapekster 170 dagen in het winterterritorium).

Maand	Dag	Melding in gebied:				Details			Tijd	
		Tafbh	Bussh	Westh	Zuidh	Vleugel	Borst	Snavel		
O K T O B E R	1	X								
	2									
	3	X b				Enkele vleugelspiegel	Egaal	Egaal grijszwart		
	4	X b					Golfstreepjes	Ondersnavel lichte basis		
	5	X b				Dubbele vleugelspiegel	Golfstreepjes	Ondersnavel lichte basis		
	6	X								
	7									
	8									
	9						X b	Egaal	Ondersnavel lichte basis	
	10									
	11									
	12	X								
	13			X						
	14			X						
	15			X						
	16				X b			Egaal	Ondersnavel lichte basis	
	17			X b				Egaal	Ondersnavel lichte basis	
	18				X					
	19				X					
	20									
	21									
	22		X b					Golfstreepjes	Ondersnavel lichte basis	10:05
					X b			Egaal	Ondersnavel lichte basis	10:55
						X b		Egaal	Ondersnavel lichte basis	10:00
	23	X								
	24	X								
	25	X			X					
	26			X						
	27									
	28									
	29									
30				X						
31				X						

Tabel 3. Klapekstermeldingen (X) in oktober 2010 en de details van de beschikbare foto's, De lichtgrijs gemarkeerde waarnemingen betreffen hoogstwaarschijnlijk dezelfde vogel.

Legenda: Tafbh.: Tafelbergheide, Bussh : Bussumerheide,
Westh.: Westerheide , Zuidh.: Zuiderheide.

Bij de klapeksters die in het najaar op de Tafelbergheide (korte) tijd verbleven wil ik hier nog een kanttekening plaatsen, waarom waarschijnlijk hun verblijf van korte duur was en de vogels verder zijn getrokken. De Tafelbergheide is bij uitstek een geschikt gebied voor de soort en 'bezit' iedere winter een klapekster die er zich te goed doet aan de talrijke driehoornmestkevers, hagedissen, vogels, muizen en woel- en spitsmuizen. Al vóór oktober werd geregeld een zwerfkat gezien op de hei en in de leemkuilen. Tijdens het zoeken naar braakballen onder de slaapboom van de klapekster trof ik op een dag de kat aan, die een ligplekje gemaakt had onder deze boom. Ongetwijfeld is dit de reden

geweest voor het vroegtijdige vertrek van de klapeksters.

In het maart verbleef nog een doortrekker van 25 maart tot en met 2 april op de Tafelbergheide. Op 28 maart heb ik ruim twaalf uur op de Tafelbergheide doorgebracht. Na eerst een ronde te hebben gemaakt van 06.45 tot 07.30 uur om te kijken welke prooien er nog hingen (twee levendbarende hagedissen), heb ik na het ontbijt van 08.30 tot 20.30 de klapekster steeds gevolgd. Slechts een paar keer verloor ik de vogel langer dan een minuut uit het oog. Gedurende deze tijd noteerde ik alles wat er gebeurde, zoals mislukte jachtpoging, vangst van prooien, verplaatsingen en oorzaak van deze verplaatsing, poetsen, alarm en reden van alarm, enz.

Dit zou niet mogelijk zijn geweest als Loes, mijn vrouw, hierbij niet assisteerde om tijdens kleine pauzes de telescoop en kijker te hanteren en drinken en eten te brengen. Al deze gegevens ben ik nog aan het uitwerken voor een publicatie. Het is wel interessant om hier alvast te vermelden dat de klapekster die dag achttien levendbarende hagedissen heeft gevangen, waarvan diverse werden gespietst of geklemd en andere direct opgegeten. In totaal werden er vijftien levendbarende hagedissen opgegeten, alsmede negen driehoornmestkevers en drie aardhommels die ook nog gevangen werden.

Figuur 4. Levendbarende hagedis, één van de achttien die gevangen zijn op 18 maart 2011..

Waarnemingen uit de andere gebieden

De resterende data met 18 klapeksterwaarnemingen kwamen uit 13 gebieden onderscheiden in Waarneming.nl, zie tabel 4. Hierbij kan de periode november tot “late trekkers” gerekend worden en de periode februari “vroeg trekkers”, terwijl maart en april een “normale” tijd voor trekkers is.

15 november	Vuntus bij 's-Gravelandsevaartweg
15 en 16 november	Hoorneboegse heide
20 november	't Hoogt van 't Kruis - Bremlaan Hilversum
18 december	Polder Achteraf (Breukeleveen)
18 december	Dammerkade
28 december	Dammerkade
23 en 24 januari	Keverdijksche Overscheense Polder
30 januari	Naardermeer
8 en 9 februari	Hoorneboegscheheide
12 februari	Bij camping Parrwijn (Huizen)
11 maart	't Hol
19 maart	Nieuwe Keverdijkschepolder
6 april	Horstermeerpolder

Tabel 4. Data klapeksterwaarnemingen uit de andere gebieden.

De drie waarnemingen uit november zijn met een ster aangegeven in het kaartje van figuur 5. Het gaat vermoedelijk om late doortrekkers, waarbij vooral de waarneming van een klapekster in het zuidelijke villagebied van Hilversum heel bijzonder is. Wat de waarneming uit het gebied van de Vuntus betreft, kan opgemerkt worden dat het niet onmogelijk is dat een klapekster daar 's winters aan de kost kan komen. Het is geen telgebied bij de landelijke klapekstertelling en wordt mogelijk niet veel bezocht in het (late) najaar en de winter, getuige het feit dat er buiten de gemelde klapekster in november

verder geen waarnemingen van andere vogels in Waarneming.nl voorkomen en van oktober twee uit de buurt van de Kromme Rade. Misschien is het een goed idee om daar het volgende klapeksterseizoen meer aandacht aan te besteden.

Figuur 5. Klapeksterwaarnemingen in november

Wanneer je in december en januari een klapekster in een gebied ziet, houdt dat doorgaans in dat je met een vogel in een winterterritorium te doen hebt. Bij bestudering van de waarnemingen van alle vogelsoorten die in deze periode gemeld zijn in Waarneming.nl blijkt dat ook de Polder Achteraf en de Ankeveense Plassen 's winters kennelijk niet zo veel bezocht worden door vogelaars. Het zijn wel telgebieden uit de klapeksterstelling. Bij de eerste telling op 18 december werd er een in beide gebieden gemeld; dezelfde waarnemer zag tien dagen later weer de klapekster, ongeveer op dezelfde plek langs de Dammerkade. Bij de tweede telling werd in geen van deze gebieden een klapekster gezien, waardoor – volgens de gevolgde methode – feitelijk geen winterterritorium geteld zou mogen worden, temeer omdat er uit de omgeving ook geen waarnemingen zijn. Het is mij dan ook onduidelijk, waarom voor de Ankeveense Plassen een winterterritorium in dit gebied is opgevoerd in het eindverslag. Gezien de weinige waarnemingen in de winterperiode uit beide gebieden, houd ik het op twee mogelijke winterterritoria.

Referenties

- Broere, Matthijs & Hisko de Vries 2011. Landelijke klapeksterstelling -winter 2010/2011. Eindresultaten en overzicht door de jaren heen. www.Waarneming.nl
<http://www.sovon.nl/pdf/landelijke-klapeksterstelling-2010-2011.pdf>
- Cramp, S & Perrins, C.M (editors) 1993. Handbook of the Birds of Europe, the Middle East and North Africa, The Birds of the Western Palearctic. Volume VII – Flycatchers to Shrikes. Oxford University Press, Oxford, New York
- Kuczynski, Lechosław, Marcin Antczak, Paweł Czechowski, Jerzy Grzybek, Leszek Jerzak, Piotr Zabłocki & Piotr Tryjanowski 2011. A large scale survey of the great grey shrike *Lanius excubitor* in Poland: breeding densities, habitat use and population trends. *Ann. Zool. Fennici* 47: 67-78..

Voor de waarnemingen rond het Naardermeer houd ik het op een mogelijk winterterritorium, waarbij de klapekster een groot gebied bestrijkt en zich op veel slecht toegankelijke plaatsen op gehouden kan hebben.

Wat betreft de waarnemingen uit de periode februari tot en met april kan ik kort zijn. Vogels op weg naar hun broedgebied en mogelijk slechts korte tijd pleisterend om vervolgens weer snel op weg te gaan. De klapekster van de Tafelbergheide stond aanvankelijk niet goed op de kaart, doordat deze in een boom in de uiterste rand zat en leek op de camping Parrewijn te zijn waargenomen.

Eindconclusie en aanbevelingen

Voor de afgelopen winter kan gesteld worden dat het een slechte klapeksterwinter geweest is met slechts één zeker winterterritorium en drie mogelijke winterterritoria. Wanneer je kijkt naar de 19 gebieden die voor de klapeksterstelling geselecteerd zijn (bron Waarneming.nl), dan zouden er nog diverse gebieden aan toegevoegd kunnen worden. De telgebieden kunnen op Waarneming.nl worden geclaimd, waardoor degene die de claim heeft coördinator wordt voor het of de betreffende gebieden. Momenteel zijn er slechts enkele geclaimd, zodat het belangrijk is dat de andere gebieden ook geclaimd worden in het komende klapeksterseizoen. Ik ben inmiddels bezig zelf claims te leggen voor de overige gebieden en zal proberen andere gebieden er alsnog bij te betrekken. De komende periode zal ik dan een oproep plaatsen voor tellers voor de gebieden die toegewezen worden. Waarnemingen kunnen via Waarneming.nl ingevoerd worden, waarbij het mogelijk is het aantal '0' in te vullen, zodat eenvoudige te zien is dat een gebied wel onderzocht is, maar geen positief resultaat had, wat de uitwerking vereenvoudigt.

Veldwaarnemingen

Engbert van Oort

Grote Zilverreiger	06-06-11	1	Huizerpier, Huizen, M. de Graaf, foeragerend
Ooievaar	22-04-11	2	Bijvanck, Blaricum, D. Jonkers, overvliegend
Lepelaar	08-06-11	2	Voorland Stichtse Brug, P. Koops, R. Zwaan, foeragerend
Lepelaar	20-06-11	2	Groeve Oostermeent, Blaricum E. van Oort, foeragerend
Brandgans	11-04-11	3000	Maatpolder, Eemnes, S. Zeldenrust, foeragerend / rustend
Roodhalsgans	17-03-11	1	Volkersweg, Eemnes, G. Bieshaar, foeragerend / rustend
Casarca	23-05-11	2	Noordpolder te Veld, Eemnes, J. Roodhart, foeragerend
Bergeend	11-03-11	2	Maatpolder, Eemnes, S. Zeldenrust, foeragerend
Smient	11-03-11	10	Maatpolder, Eemnes, S. Zeldenrust, foeragerend
Wintertaling	11-03-11	30	Maatpolder, Eemnes, S. Zeldenrust, foeragerend
Krooneend	20-05-11	4	Raboes, Eemnes, D. Jonkers, rustend
Krooneend	08-06-11	5	De Hoef, Gooimeer, P. Koops, R. Zwaan, foeragerend / rustend
Eider	11-04-11	1	Huizerpier, Huizen, S. Zeldenrust, rustend
Bruine Kiekendief	24-04-11	1	Oud Naarden, Naarden, VRS, overvliegend en foeragerend
Blauwe Kiekendief	24-05-11	1	Noordpolder te Veld, Eemnes, D. Jonkers, foeragerend
Sperwer foeragerend	12-06-11	1	Wijk Hoefijzer, Loenen, G. van Oort, overvliegend en
Ruigpootbuizerd	10-03-11	1	Visserijpad, Naardermeer, C. de Vink, foeragerend
Smelleken	25-02-11	1	Eendrechtspark, Bussum, C. de Vink, laag jagend
Boomvalk	20-06-11	2	Groeve Oostermeent, Blaricum, E. van Oort, kwamen op visite tijdens het vangen van oeverzwaluwen
Slechtvalk	13-04-11	1	Noordpolder te Veld, Eemnes, D. Jonkers, foeragerend
Kwartel	11-05-11	1	De Kampen, Eemnes, J. Roodhart, R. Zwaan, uitsluitend gehoord
Scholekster	11-03-11	80	Maatpolder, Eemnes, S. Zeldenrust, foeragerend / rustend
Kluut	20-04-11	12	Maatpolder, Eemnes, G. Bieshaar, foeragerend
Bontbekplevier	28-03-11	5	Maatpolder, Eemnes, G. Bieshaar, S. Zeldenrust, foeragerend
Goudplevier	24-03-11	2500	Maatpolder, Eemnes, G. Bieshaar, overvliegend
Kievit	11-03-11	30	Maatpolder, Eemnes, S. Zeldenrust, foeragerend / rustend
Watersnip	16-04-11	7	Zuidpolder, Eemnes, G. Bieshaar, foeragerend
Houtsnip	20-03-11	1	Natuurbrug Crailo, C. de Vink, komt aanvliegen en valt in net naast de natuurbrug
Grutto	08-03-11	38	Maatpolder, Eemnes, S. Zeldenrust, foeragerend / rustend
Groenpootruiter	24-04-11	1	Buitenvaart Noord Eemnes, D. Jonkers, foeragerend
Bosruiter	27-03-09	1	de Kampen, Blaricum, D. Jonkers, foeragerend
Witgatje	04-04-11	3	Maatpolder, Eemnes, G. Bieshaar, overvliegend
Oeverloper	11-04-11	1	Naardermeent, Naarden, D. Jonkers, foeragerend
Zwartkopmeeuw	08-06-11	11	Natte Hond, Eemnes, P. Koops, R. Zwaan, nestvondst
Dwergmeeuw	30-04-11	5	Wijde Blik, Loosdrecht, H. en N. van Tol, foeragerend
Dwergstern	08-06-11	3	Natte Hond, Eemnes, P. Koops, R. Zwaan, nestvondst
Zwarte stern	30-04-11	400	Wijde Blik, Loosdrecht, H. en N. van Tol, foeragerend
Witvleugelstern	30-04-11	2	Wijde Blik, Loosdrecht, H. en N. van Tol, foeragerend
Halsbandparkiet	24-04-11	1	Bijvanck, Blaricum, D. Jonkers, overvliegend
Koekoek	11-06-11	1	Dorotheagaarde, Bussum, C. Rossier, roepend
Ransuil	11-05-11	1	Valse Bosje, Eemnes, D. Jonkers, E van Oort, rustend
Zwarte specht	17-02-11	1	Erfgooiersbos, G. Bretz, uitsluitend gehoord
Zwarte specht	08-04-11	1	Zanderij Crailo, Hilversum, D. Jonkers, E. van Oort, overvliegend
Groene specht	25-04-11	1	Vreugderijk, Loenen, G. Bretz, uitsluitend gehoord
Boomleeuwerik	11-06-11	1	Dorotheagaarde, Bussum, C. Rossier, zingend
Veldleeuwerik	28-03-11	3	Maatpolder, Eemnes, G. Bieshaar, overvliegend
Gele kwikstaart	19-04-11	8	Maatpolder, Eemnes, G. Bieshaar, foeragerend
Nachtegaal	24-04-11	1	Oud Naarden, Naarden, VRS Het Gooi, luid zingend
Zwarte roodstaart	09-04-11	1	Stationsgebouw Naarden/Bussum, G. Bretz, zingend

Tapuit	16-04-11	4	Zuidpolder, Eemnes, G. Bieshaar, foeragerend
Beflijster	10-04-11	1	Naardermeent, Naarden, M. de Graaf, foeragerend
Beflijster	08-05-11	1	Ree, Huizen, B. den Hoed, half uur in de tuin
Grote lijster	03-03-11	5	Noordpolder te Veld, Eemnes, G. Bieshaar, foeragerend
Grote Karekiet	12-06-11	1	Loenderveense Plas, M. de Graaf, luid zingend
Spotvogel	07-06-11	1	Dwarsweg, Horstermeer, D. Jonkers, E. van Oort, zingend
Braamsluiper	04-05-11	1	Oud Loosdrechtsedijk, Loosdrecht, G. Bretz, zingend
Fluiter	24-04-11	1	Oud Naarden, Naarden, VRS Het Gooi, uitsluitend gehoord
Bonte vliegenvanger	01-04-11	1	Oud Naarden, Naarden, VRS Het Gooi, vroege waarneming
Wielewaal	05-05-11	2	Oud Naarden, Naarden, VRS Het Gooi, foeragerend
Kauw	15-05-11	100	Oud Naarden, Naarden, VRS Het Gooi, foeragerend / rustend
Raaf	01-06-11	2	Fransche Kamp, Bussum, E. van Oort, uitsluitend gehoord
Kneu	19-04-11	12	Maatpolder, Eemnes, G. Bieshaar, foeragerend
Kneu	20-06-11	2	Groeve Oostermeent, Blaricum, D. Jonkers
Sneeuwgorst	07-03-11	1	Noordpolder te Veld, Eemnes, G. Bieshaar, overvliegend

Op zoek naar een nieuw logo

De vereniging is op zoek naar een nieuw logo. Het bestaande logo is verouderd en in deze digitale tijd niet meer geschikt. Denk dan aan de presentatie op briefhoofd, nieuwsbrief en internet. De vertrouwde korhaan komt niet meer fris en aansprekend over. Tijd voor een nieuwe!

We hebben daarom een wedstrijd uitgeschreven voor het ontwerpen van het nieuwe logo waar iedereen aan mee kan doen.

Er zijn twee mogelijkheden om mee te doen.

Je kunt inzenden via een openbare wedstrijd op internet, die later dit jaar wordt gelanceerd.

Maar je kunt ook nu al insturen via de interne wedstrijd voor leden van de vereniging. Als inspiratie kunnen twee geselecteerde foto's van een korhaan dienen, die te vinden zijn op www.vwggooi.nl. Je mag echter ook een andere invulling geven aan de opdracht, zo lang je voldoet aan de volgende voorwaarden:

-
- De korhaan is als vogel geheel of gedeeltelijk herkenbaar.
- De drie letters V W G, zijn in het logo verwerkt.
- In kleur, maar moet ook in zwart-wit afdrukbaar zijn.
- Het logo moet gedigitaliseerd worden aangeleverd.

Een kleine commissie zal de inzendingen uit beide kanalen beoordelen en zorgen dat er in het najaar een leuke en gepaste verkiezing binnen de vereniging komt.

Wil je meedoen? Bij de verenigingsversie kun je al aan de slag. Je kunt je voorstel sturen naar: nieuwlogo@vwggooi.nl.

In de volgende Korhaan, website en het Vliegenvluggertje houden we je op de hoogte van de verdere ontwikkelingen rond het nieuwe logo.

Wil je eerder al meer weten? Mail (nieuwlogo@vwggooi.nl) of bel met:

Dirk Prop (06-44734989)
Han Westendorp (035 6423268)

Ontvangen literatuur

Samenstelling: Paul Keuning

Dit is een selectie uit de lijst van tijdschriften gericht op vogelnieuws, met name uit de regio.

Argus jrg. 36 (1) april 2011 Faunabescherming. H. Niessen 'Naar een verantwoord faunabeleid', laat de gevestigde exoten met rust en probeer de introductie van nieuwe soorten te voorkomen. J. Bouterse 'Het beheer in de Oostvaardersplassen', het is niet nodig om krokodillentranen te vergieten en je te laten leiden door goedkope emoties. De dieren leven in de Oostvaardersplassen gemiddeld langer dan bijvoorbeeld op de Veluwe en verder blijft het aantal dieren hier stabiel. H. Pluijmakers 'Malta: Moordeiland voor onze trekvogels'. Duizenden trekvogels worden hier gevangen en beschoten.

Dier & Milieu jrg. 86 (2) april 2011 Vakblad voor handhavers op het gebied van dier en milieu. In dit nummer geen specifiek vogelnieuws.

Dutch Birding jrg. 33 (2) 2011 Internationaal tijdschrift voor Palearctische vogels. C. Gutiérrez Exposito et al 'Geschiedenis, status en verspreiding van de Andalusische Vechtkwartel. Deze teruggetrokken vogel leeft nog in het Doukkala berggebied in Marokko. R. Weenink et al. 'Spaanse Keizerarend over Loozerheide in mei 2007'. Op de trekpost bij Budel worden geregeld bijzondere waarnemingen gedaan. E. B. Ebels et al. 'Variatie in keeltekening bij Kwartels gevangen in Nederland'. Hybridisatie met de Japanse Kwartel is bewezen en dat komt ook tot uiting in de keeltekening. A. B. v.d. Berg et al. 'Broedstatus van de Italiaanse Kwikstaart in ZW Marokko'. In de rubriek varia prachtige foto's van de Wilsons Paradijsvogel.

De Kruisbek jrg. 54 (2) april 2011 Vogelwacht Utrecht S. ten Berge 'Broedvogels op Moersbergen in 2009', dit bosrijke kasteellandgoed in Doorn, één vierkante kilometer groot, huisvestte toch 43 soorten. H. Bulder 'Naar een hoger uitkomstpercentage van weidevogellegfels', in dit artikel een opvallend pleidooi om op beweide grasland niet meer aan nestbescherming te doen: het aantal uitgekomen eieren zal door minder verstoring toenemen! Minder aandacht en geen markering leidt tot minder predatie. Op hooiland wordt aangeraden om wel intensief te beschermen met meerdere vrijwilligers. H.J. Lichtenbeld 'Een Draaihals in het vangnet op 25 aug.'08'

Mens & Natuur jrg. 62 (1) lente 2011 Magazine voor leden en relaties van IVN. Geen vogelnieuws, wel een mooi artikel over de Gelders Poort: K. Loogman 'Hoe internationaal is dit Nationale Landschap?'

Van Nature jrg. 21 (2) april 2011 Tijdschrift van Natuurmonumenten. Niet speciaal over vogels, wel leuk om te weten: de samenwerking tussen Natuurmonumenten en de HEMA. Het idee is om kinderen met speciale producten weer op ontdekking te laten gaan in de natuur.

SOVON Nieuws jrg. 24 maart 2011 Nieuwsbrief voor vogelonderzoek. L. v.d. Bremer & J. Altenburg 'Doe mee met het jaar van de Boerenzwaluw!' Via de website jaarvandeboerenzwaluw.nl kunt u zich aanmelden om broedgebieden door te geven. M. Hornman & E. v. Winden 'Midwintertelling van de watervogels jan. 2010: sneeuw en koude'. Meer dan 20 duizend Grote Zaagbekken op het IJsselmeer! A. v. Dijk et al. 'Handleiding Sovon Broedvogelonderzoek', in deze nieuwe handleiding wordt het bepalen van territoria sterk vereenvoudigd door gebruik te maken van het programma Autoclustering. O. Klaassen 'Veel animo voor slaaplaatsstellingen van Blauwe Kiekendieven'. K. Camphuysen & G. Troost 'Zeetrekellingen en trekellingen.nl samengevoegd', een lange reeks van zeetrekellingen is nu beschikbaar. R. Buitter 'Wachten op de slimme slager', Klapeksters van een kleurring voorzien voor wetenschappelijk onderzoek is lang niet eenvoudig blijkt uit deze reportage uit Overijssel. W. Teunissen & C. Plate 'Weidevogels nog steeds onder druk: nestbescherming beredeneerd uitvoeren'. Het pleidooi van H. Bulder in de Kruisbek (zie hierboven) om voorzichtig te zijn met nestbescherming in de weidegebieden wordt bevestigd door dit onderzoek. Het bezoeken en controleren van legfels kan leiden tot meer verliezen door predatie. B. Voslamber 'Opmerkelijke terugmeldingen van Nederlandse Grauwe Ganzen', tot uit Estland toe. J. Schoppers 'Let op teken!' Een tekenbeet negeren is lang niet onschuldig. Nuttige adviezen voor preventie en het verwijderen van een teek. H. v. Diek 'Nationale Tuinvogeltelling 2011'. J. Schoppers 'Vier jaar MUS op een rij'.

De Steenloper jrg. 29 (1) lente 2011 Contactblad van VWG Den Helder e.o. G. Smit 'Huiswaluwellingen in 2010.' F. Geldermans 'Zeetrek in 2010', 12 blz. met verslagen van de telposten in de duinen, waarbij de top-3 bestond uit de kleine mantelmeeuw, de rotgans en de grote stern. Bij de 'lopende projecten' valt op dat in een nieuwbouwproject in het centrum serieus aandacht

is geschonken aan de gierzwaluw: maar liefst 22 inbouwnestkasten worden ingemetseld.

Het Vogeljaar jrg. 95 (1) februari 2011 Tijdschrift voor vogelstudie en vogelbescherming M. Heinen & P. Bremer 'Het provinciaal Weidevogelmeetnet in Overijssel 1994-2009', de negatieve trend was voor de scholekster, de Kievit, de Ggrutto en tureluur ook in Overijssel niet te keren. De wulp en de gele kwikstaart komen nog steeds in hoge dichtheden voor. Chr. v. Orden & N. Paklina 'Notities over enkele Oost-Europese vogelsoorten', de vogelwereld 600 km ten N.O. van Moskou.

Het Vogeljaar jrg. 59 (2) april '11 W. Smeets en W. Werkman 'Juryrapport Jaap Taapken Vogelparade 2010', het lijkt wel of de kwaliteit van de foto's elk jaar beter wordt. M. v.d. Reep

'Ontsnapte Senegalpapegaaien doen het goed in de vrije natuur'. J. Altenburg en L. v.d. Bremer 'Doe mee met het jaar van de Boerenzwaluw', zie Sovon nieuws. G. Ouweneel 'Haagse kringen', hoe de Club van Nederlandse Vogelkundigen zich in honderd jaar ontwikkelde van een autoritaire verzameling wetenschappelijke betweters tot de NOU. Dat is nu een op uitwisseling gerichte groep enthousiaste vogelaars.

Vrienden van t Gooi jrg 2011 (1) E. v.d. Grift et al 'Natuurbrug Zanderij Crailoo eerste schakel in Goois natuurnetwerk', de vele geregistreerde passages van zoogdieren, amfibieën en reptielen toont aan dat deze verbinding een belangrijke schakel is voor de natuur.

De hier besproken tijdschriften zijn er voor alle leden van onze vogelwerkgroep. Nieuwsgierig geworden naar één van de zeer beknopt samengevatte artikelen? Neem op een lezingavond even contact op met één van de bestuursleden.

Mutaties Ledenbestand

Nieuwe Leden

T.K. VAN AMSTEL	GOLFSTROOM 60	1271 CP	HUIZEN	035	5256900	G
Mw. A.W. BOXEM	KEVERDIJK 27	1411 SJ	NAARDEN	035	6947491	G
Mw. M. COMIJN-VAN BEUGEN	T TUINTJE 20	1251 RZ	LAREN	035	5311060	G
Mw.K. VAN DEN ESHOF	SCHIELAND 23	1274 LB	HUIZEN	035	5264026	G
L. DE GROOT	GRAAFLANDHOF 1	1244 RD	ANKEVEEN	06	27303069	G
C.R. VAN HOLK	STREK DAM 9	1273 KZ	HUIZEN	06	32108651	G
Mw. M. KOOIJ	PAPAVERSTRAAT 30	1402 CW	BUSSUM	035	8870887	G
H.T. KRONEMAN	LINDELAAN 2	1231 CL	LOOSDRECHT	035	5828030	G
Mw. N. KRONEMAN-ATEMA	LINDELAAN 2	1231 CL	LOOSDRECHT	035	5828030	H
Mw.C. ROODHART	MEENTWEG 115	3755 PD	EEMNES	06	25364856	H
Mw. A. STEGENGA	STROESLAAN 53	1222 ED	HILVERSUM	035	6835111	G
Mw. H. VEENSTRA	GERARDT BURHOUTWEG 10	1111 BX	DIEMEN	020	4165925	G

Adreswijzigingen

M VAN HIERDEN	RIJKSSTRAATWEG 83 A	3921 AC	ELST (UT)	06	13493229	G
Mw. L URSEM	IRISSTRAAT 55	3742 TN	BAARN	035	5416597	H

Overleden

L BECH	AMERSFOORTSEWEG 9 H307	1412 KB	NAARDEN	035	6994966	G
Mw. J JORRITSMA	PIJLSTRAAT 12	1411 RE	NAARDEN	035	6943182	G
H T VALETON	J STEENLAAN 8	1231 AE	LOOSDRECHT	035	5824757	G

Bedankt

Mw. B BRAAKSMA	LIJSTERLAAN 56	1403 BB	BUSSUM	035	6919748	G
G.J.H. GRUBBEN	PR.HENDRIKLAAN 24	1404 AT	BUSSUM	035	6950903	G
G.J.A. KUITENBROUWER	POSTWEG 29	3769 BV	SOESTERBERG	06	26518312	G
Mw. G SMIT	DONGE 39	1273 PM	HUIZEN	035	8880009	H

Uitgeschreven

Mw. N HAAKSMAN	GOOISEKUST 4	1274 JG	HUIZEN	035	5268652	G
Mw. A DE HART	GOOISEKUST 4	1274 JG	HUIZEN	035	5268652	H

Programma

De lezingen worden gehouden in de Bethlehemkerk, Loosdrechtseweg 263, 1215 JV Hilversum

De contactavonden vinden plaats in Westerheem, Frederik van Eedenlaan 73, Hilversum (recreatiezaal 1e verdieping).

Aan de excursies kan worden deelgenomen door alle leden zonder aanmelding vooraf.

Zondag 28 augustus: Datum gewijzigd! Autodagexcursie **Biesbosch** o.l.v. Arnold Top en Poul Hulzink. Vertrek om 8.00 uur vanaf station Bussum Zuid (bij stationsgebouw) en de excursie duurt tot ongeveer 16.00 uur. We zullen diverse soorten eenden, roofvogels en steltlopers zien.

Donderdag 22 september: 20.00 uur. Lezing en discussieavond over de ganzenproblematiek door Toon Voets van Vogelbescherming.

In mei 2011 brachten acht organisaties de nota Nederland Ganzenland uit, een gezamenlijke landelijke en regionale visie. De tegengestelde meningen over ganzen vinden we terug in de deelnemende instanties zoals Koninklijke Jagersvereniging en Vogelbescherming. Benutting van soorten door jacht versus het niet willen doden van vogels. Hoe kan het dat Vogelbescherming, fel tegenstander van het schieten van wilde ganzen, toch meedoet? Wat zijn precies de plannen, de belangen en beweegredenen? Wil je er alles over weten en meediscussiëren over of het slecht of juist verstandig is. Reserveer de 22e september en zorg dat je er bent!

Zondag 25 september: Lange dagexcursie **Fochteloërveen, Lauwersmeer en Waddenzee**. Vertrek 6.30 uur NS-station Bussum-Zuid. Onze verste bestemming combineren we dit jaar met het Fochteloërveen, daarom nemen we er een hele dag én een deel van de avond de tijd voor. In ieder geval maken we er een ontspannen dag van, zonder haast. We rijden eerst naar Diependal. Om 9.00 uur zitten we dan in een unieke kijkhut met ondergrondse toegang aan de koffie, met kans op roodhalsfuut én geoorde fuut. Vervolgens is het Fochteloërveen niet ver meer, waar we - via de uitkijktoren bij Ravenswoud - de benen gaan strekken voor een rondwandeling van 6 km. Wellicht zien we de kraanvogels of de soms aanwezige slangenarend. We lunchen (zelf meenemen !) bij de vogelkijkhut en vertrekken dan voor een rustige middag naar de zuid en oostzijde van het Lauwersmeer en de Waddendijk. Eind van de middag eten we een visje in Lauwersoog. En wie dat niet wil eet zijn laatste boterhammen op (en als er dan nog brood over is: alle kalenderjaren meeuwen zijn er dol op). Begin van de avond gaan we met de zon in de rug kijken naar de talloze steltlopers aan de Ezumakeeg. De enorme afwisseling in biotopen garandeert een flinke daglijst, zeker in de trektijd. We zijn niet voor 22.00 uur terug. Voor wie er desondanks eerder genoeg van heeft of andere verplichtingen heeft: eerder afzwaaien mag, zelf de broodkruimeltjes naar Bussum volgen. De excursie wordt geleid door Wouter Rohde met assistentie van Michel Vlaanderen.

Vrijdag 30 september tot en met zondag 2 oktober: Najaarsweekend **Schiermonnikoog**.

We verblijven in de kampeerboerderij 'Binnendijken'.

De kosten voor dit weekend bedragen € 70,- per persoon, inclusief verblijfkosten en overnachting in de kampeerboerderij. Een fiets kan worden besteld voor € 15,- voor het hele weekend. Indien u er voor kiest eigen overnachting te organiseren blijft het tarief van deelname aan het weekend € 70. De overtocht naar het eiland is voor eigen rekening. De betaling dient te geschieden vóór 1 september 2011 op rekening 43.41.08.790 of postrekening 2529179 t.n.v. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken te Hilversum. Onder vermelding van "Najaarsweekend 2011 Schiermonnikoog"; de inschrijving is pas definitief nadat het ondertekende inschrijfformulier en de betaling zijn ontvangen. Inschrijving vindt plaats op basis van volgorde van ontvangst en betaling; er is ruimte voor 35 deelnemers. De voorwaarden voor excursies zijn van toepassing (zie het inschrijfformulier).

Het inschrijfformulier kunt u downloaden via het Programma op onze website www.vwggooi.nl of opvragen bij Han Westendorp (035-6423268) en dient vóór 1 september 2011 volledig ingevuld en ondertekend te worden gezonden of gemaïld naar:

VWG Het Gooi/Subgroep Excursies,
p.a. H. Westendorp, h.westendorp@hetnet.nl
V.K. van Veenlaan 79, 1222 LX Hilversum

Woensdag 12 oktober: 20.00 uur. **Contactavond over de buitenlandreis naar Warta-Oder** in **Westerheem**, Frederik van Eedenlaan 73, Hilversum (recreatiezaal 1^e verdieping). Op deze avond wordt verslag uitgebracht van de reis naar het Warta Nationaal Park in mei van dit jaar. Er is veel gezien en gefotografeerd, dus het wordt prachtig.

De Commissie Buitenland zal bekend maken wat de bestemming is van de volgende reis.

Zondag 16 oktober: Ochtend fietsexcursie Eempolder o.l.v. Piet Spoorenberg, Antje van Slooten en Joke van Velsen. We vertrek om 9.00 uur vanaf de parkeerplaats bij de theetuin van Eemnes (einde van de Meentweg 131, 3755 PD Eemnes). De herfst is in volle gang en stuurt veel doortrekkers en wintergasten naar ons land, diverse soorten ganzen, eenden, roofvogels en steltlopers. De Eempolders zijn ook in deze tijd van het jaar een vogeltocht meer dan waard. Dit prachtige open landschap met haar vogels onderga je het beste als je hier op een heel laag tempo doorheen fietst. En dat gaan we dus ook doen. We verwachten om 12.00 uur weer bij de theetuin terug te zijn. Liefhebbers kunnen dan de theetuin nog ingaan om wat na te praten.

Donderdag 27 oktober: 20.00 uur. **“Natuur en cultuur van Spitsbergen” door Jan van der Geld** Jan van der Geld maakte acht reizen naar Spitsbergen. Hij vertelt over de bijzondere geschiedenis, de eeuwenoude menselijke activiteiten, de bergen, de gletsjers, de permafrost, de vogels, de alpiene planten en de voorkomende dieren als robben, walrussen, walvissen, poolvossen en natuurlijk de ijsbeer. Op Spitsbergen broeden maar zo'n dertig soorten vogels, maar vaak wel in zeer grote aantallen. Kleine alk, dikbekzeekoet, grote burgemeester, drieteenmeeuw, ivoormeeuw, kleine en kleinste jager, paarse strandloper, rosse franjepoot, roodkeelduiker, het spitsbergensneeuwhoen en andere soorten zullen de revue passeren.

Zie voor een voorproefje van deze bijzondere lezing: janvandergeld.nl.

Woensdag 9 november: 20.00 uur. **Contactavond over de broedvogelinventarisaties** in **Westerheem**, Frederik van Eedenlaan 73, Hilversum (recreatiezaal 1^e verdieping).

De VWG heeft dit jaar broedvogelinventarisaties uitgevoerd in o.a. de Kortenhoefse Plassen, Cruysbergen, de Loenderveensche Plas en het Laarder Waschmeer. De resultaten van al dit werk worden vanavond bekend gemaakt en besproken. Per terrein wordt een toelichting gegeven.

Donderdag 24 november: 20.00 uur. **Algemene Ledenvergadering en na de pauze een lezing** Het programma na de pauze wordt later bekend gemaakt.

Zaterdag 26 november: Auto ochtendexcursie Oostvaardersplassen o.l.v. Piet Spoorenberg, Antje van Slooten en Han Westendorp. Vertrek 9.00 uur NS-station Bussum - Zuid. We zijn om ongeveer 15.00 uur terug. Oostvaardersplassen, altijd spannend. Hoe is het weer, hoe zijn de wegen. liggen de plassen open of wordt er geschaatst; mogen we er wel of niet wandelen. Toch valt er altijd veel te beleven, veel overwinterende eenden, ganzen, wulpen, ruigpootbuizerd, maar ook kans op een goudhaantje, kleine bonte specht en met een beetje geluk de zeearend.

Zondag 11 december: Auto excursie Nijkerkernauw en Polder Arkemheen o.l.v. Antje van Slooten en Han Westendorp. Vertrek NS-station Bussum - Zuid 8.00 uur. We zijn uiterlijk 14.00 uur terug.

Het Nijkerkernauw is in de winter een verzamelplaats voor allerlei soorten eenden In de polder hopen we de kleine zwaan te vinden.

2012

Woensdag 8 februari: 20.00 uur. **Contactavond VWG vogelfotografie**

Woensdag 11 januari: 20.00 uur. **Contactavond voor nieuwe leden en Nieuwjaarsbijeenkomst in Westerheem**, Frederik van Eedenlaan 73, Hilversum (recreatiezaal 1^e verdieping).

Voor deze avond worden speciaal de nieuwe leden uitgenodigd. Vertegenwoordigers van de subgroepen van de VWG vertellen over hun activiteiten en wie dat wil kan gaan meedoen. Vorig jaar was dit een boeiende, leuke verenigingsbijeenkomst, waarop goed kon worden bijgepraat.

Zondag 15 januari 2012: Haven van Huizen o.l.v. Piet Spoorenberg en Ab Grobbe.

Donderdag 26 januari 2012: 20.00 uur. **Lezing.**

Zaterdag 28 januari 2012: Autodagexcursie Zeeland o.l.v. Arnold Top.

Donderdag 23 februari: 20.00 uur. **Lezing.**

Zaterdag 10 maart 2012: Wandeling Eempolder o.l.v. Hugo Weenen. Vertrek Theetuin Eemnes. We hopen veel wintervogels, doortrekkers en weidevogels te zien zoals grutto, tureluur, bontbekplevier, diverse ganzen- en eendensoorten en wellicht slechtvalk of zeearend.

Vrijdag 13 tot en met 15 april 2012: Voorjaarsweekend Ameland

Zaterdag 5 mei 2012: Kroondomeinen op de Veluwe o.l.v. Frank van de Weijer.

In week van 1 tm 15 juni 2012: Bezoek aan kerkuilenkast met jongen o.l.v. Hugo Weenen en Harry de Rooij (Kerkuilenwerkgroep/Roofvogelwerkgroep) . Het aantal deelnemers zal beperkt zijn. Verzamelpunt wordt de avond van tevoren bekend gemaakt via een e-mailbericht. U dient zich van te voren per e-mail aan te melden.

Zaterdag 7 juli 2012: Natuurontwikkelingsgebied De Groene Jonker nabij Nieuwkoopse Plassen o.l.v. Bertus van den Brink.

Eind september/begin oktober 2012: Najaarsweekend Zeeland?

Voorwaarden deelname excursies

Excursies

De in het programma aangekondigde excursies zijn, tenzij uitdrukkelijk anders vermeld, bedoeld voor leden en huisgenootleden van de Vogelwerkgroep. Aanmelding vooraf is niet nodig, tenzij dit expliciet is aangegeven. Het meenemen van introducés ter kennismaking met de activiteiten van de Vogelwerkgroep is alleen toegestaan nadat de coördinator van de subgroep excursies hiervoor toestemming heeft gegeven. U wordt dringend verzocht geen kleine kinderen en geen honden mee te nemen.

Een excursie binnen ons werkgebied vertrekt vanaf de plaats c.q. het natuurgebied waar deze wordt gehouden. De juiste plaats staat in het programma vermeld.

Bij excursies buiten ons werkgebied wordt vertrokken vanaf NS-station Bussum - Zuid (aan de zijde van het Bastion Hotel) tenzij anders vermeld. Er wordt gestreefd naar het gebruik van zo min mogelijk auto's. Leden die niet over een auto beschikken kunnen vanaf dit verzamelpunt meerijden. Het is gebruikelijk dat de autokosten met de eigenaar/berijder worden verrekend. Van deelnemers aan de excursie wordt verwacht dat zij vóór de aangegeven tijd aanwezig te zijn, zodat op tijd vertrokken kan worden.

In principe gaan excursies altijd door. In sporadische gevallen (bijvoorbeeld als gevolg van extreme weersomstandigheden) vervalt een excursie of wordt deze doorgeschoven naar een andere datum. Wijzigingen op korte termijn worden (tot een dag voor de excursie) in het programma op onze website www.vwggooi.nl vermeld. Het programma op de website is leidend ten opzichte het programma in De Korhaan.

Weekends en excursies waarvoor betaald moet worden.

Indien betaald moet worden voor een excursie of voor een excursieweekend dienen de deelnamekosten altijd volledig te worden betaald. Bij de aankondiging wordt een datum genoemd waarvoor betaling dient te hebben plaatsgevonden. Deze deadline voor betaling is ongeveer tussen 6 en 8 weken voor het betreffende weekend of excursie. De volgende annuleringsregeling is van toepassing. Bij afmelding tot 4 weken voor het begin van een weekend of excursie waarvoor betaald moet worden, wordt 75% terugbetaald, bij 3 weken 50% en bij 2 weken 25% en bij 1 week 0%.

De favoriete vogelplek van... Hans Oosterhout

De natte Hond

Wat is je favoriete vogelplek?

Door de enorme variatie in biotopen is het hele Gooi eigenlijk een grote speeltuin voor me; het hele jaar door is er ergens wel wat te beleven. Groot voordeel is dat alles prima op de fiets te doen is. Binnen de kortste keren zit je van een randmeer, via enorme heidevelden, zomaar middenin de bossen. Ik kan me niet veel plekken in Nederland voorstellen waar dat fietsend te doen is.

Maar als ik dan toch moet kiezen dan is de laatste tijd de Natte Hond mijn favoriete plek.

Waarom?

De Natte Hond is nog niet zo lang geleden ontstaan, na het storten van flinke hoeveelheden slib en zand in het Eemmeer voor het eiland de Dode Hond. Hierdoor is een aantal zandeilanden ontstaan, met daaromheen wisselende hoeveelheden slikranden, wat natuurlijk veel steltlopers aantrekt.

Daarnaast is de Natte Hond dé plek voor een van de meest opzienbarende natuurverschijnselen in het Gooi. Ieder jaar, vanaf half juli, verzamelen enorme, ieder jaar nog toenemende aantallen casarca's zich op de Natte Hond om daar gezamenlijk de rui door te maken. Niemand weet waar deze aantallen vandaan komen, maar het blijft een erg mooi gezicht, hele kudde van deze mooie oranje eenden.

De naam Natte Hond is overigens bedacht door Ruud van Beusekom.

Wanneer ga je er 't liefst heen/wanneer is 't er het mooist?

Met name tijdens de trektijd van steltlopers is de Natte Hond beslist een aanrader. April en mei, maar ook eind juli en augustus. Ieder uur kan de samenstelling van de aanwezige vogels anders zijn. In de afgelopen jaren zijn de

meeste in Nederland voorkomende steltlopers al gezien op de Natte Hond. Soorten die normaal alleen aan de kust te zien zijn doen de Natte Hond geregeld aan. De steenloper is er regelmatig te vinden, maar ook soorten als kanoet, bonte strandloper, drieteenstrandloper en zilverplevier. Het blijft spannend, iedere keer als ik er aankom. Daarnaast zijn er leuke soorten als dwergstern en strandplevier die er broeden, of gebroed hebben.

Hoe vaak kom je er?

In de trektijd ben ik er meerdere keren per week te vinden op twee plekken: vanuit de oude door de Vogelwerkgroep opgerichte Vogelhut aan het Eemmeer, ten oosten van de Stichtse Brug en ook op het talud van de A27, vanwaar de eilanden goed te overzien zijn.

Samen of alleen?

Ik kom er geregeld met mijn vogelvrienden en -vriendinnen, maar ook ben ik er vaak alleen te vinden; heerlijk uren turen.

Lenny Langerveld

Kor Haan

